

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMLARIN VE
ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN CİNSEL ATILGANLIK DÜZEYİ
İLE OLAN İLİŞKİSİ

HAZIRLAYAN

KADRIYE MELİS KAYMAK AYPULAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA - 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMLARIN VE
ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUNUN CİNSEL ATILGANLIK DÜZEYİ
İLE OLAN İLİŞKİSİ

HAZIRLAYAN
KADRIYE MELİS KAYMAK AYPULAT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. AYLİN DEMİRLİ YILDIZ

ANKARA – 2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans çerçevesinde Kadriye Melis Kaymak Aypulat tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 30 / 05 / 2023

Tez Adı: Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumların ve Romantik İlişki Doyumunun Cinsel Atılganlık Düzeyi ile Olan İlişkisi

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı- Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof. Dr. Özgür Erdur Baker- Ortadoğu Teknik Üniversitesi

.....

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Atik- Başkent Üniversitesi

.....

Doç. Dr. Aylin Demirli Yıldız-Başkent Üniversitesi

.....

ONAY

Prof. Dr. Servet Özdemir

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tarih: .../.../...

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 02/05/2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: Kadriye Melis Kaymak Aypulat

Öğrencinin Numarası: 22020053

Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Programı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Doç. Dr. Aylin Demirli Yıldız

Tez Başlığı: Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumların ve Romantik İlişki Doyumunun Cinsel Atılganlık Düzeyi ile Olan İlişkisi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans Tezinin Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 47 sayfalık kısmına ilişkin, 01/05/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %4'tür. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 02/05/2023

Öğrenci Danışmanı Doç. Dr. Aylin Demirli Yıldız

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitiminin boyunca mesleki ve kişisel gelişimime her anlamda desteğini eksik etmeyen, bilgisi ve deneyimleriyle yoluma her zaman ışık tutan çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Aylin Demirli Yıldız hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çok kıymetli bilgi ve önerileriyle bu tezin son şeklini almasına katkı sunan ve tez jürimde yer alan çok kıymetli hocalarım Prof. Dr. Özgür Erdur Baker ve Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Atik'e çok teşekkür ederim.

Bu süreç boyunca sabırla, anlayışla ve sevgiyle bana destek olan, bu yolda bana eşlik eden geleceğin başarılı akademisyenleri olacağından hiç şüphe duymadığım çok sevgili arkadaşlarım Araş. Gör. Kübra Özdoğan ve Araş. Gör. Semih Topuz'a sonsuz teşekkür ederim.

Neşesiyle, anlayışıyla ve sabrıyla her zaman yanımda hissettiğim canım hocam Mine Kazak'a; bu sürecin neredeyse her anında yanımda olan ve azminden ilham aldığım canım arkadaşım Burak Tuna'ya; sevgili dostum Bilge Gülen Boyacı'ya; desteğini hiç esirgemeyen Fethiye Karaaslan'a; sevgili arkadaşım Uygur Tunç Morkoç'a; Seren'e ve Dilan'a; isimlerini tek tek anamadığım ancak desteklerini her zaman hissettiğim ve güç aldığım tüm arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Tüm başarılarımın en büyük paydaşı olan sevgili aileme; en büyük destekçim olan sevgili yol arkadaşım Hikmet'e; varlıklarıyla hayatımızı tamamlayan Luna ve Gece'ye sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak eşit ve özgür bir dünyada yaşamak amacıyla mücadele eden ve bana en büyük ilham olan bütün kadınlara teşekkür ederim.

Kadriye Melis Kaymak Aypulat

Ankara 2023

ÖZET

Kadriye Melis KAYMAK AYPULAT

**Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumların ve Romantik İlişki Doyumunun
Cinsel Atılganlık Düzeyi ile Olan İlişkisi**

Başkent Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı

2023

Bu araştırmanın amacı bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları, yaşadıkları romantik ilişkinin doyum düzeyi ve demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırmaya 236 kadın 107 erkek olmak üzere toplam 343 kişi katılmış, veriler çevrim içi ortamda toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama araçları Kişisel Bilgi Formu, Cinsel Atılganlık Ölçeği (Sexual Assertiveness Scale), Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum Ölçeği ve İlişki Değerlendirme Ölçeğidir. Çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiş, ulaşılan sonuçlara göre çalışmadaki değişkenlerin cinsel atılganlığın varyansının %18'ini açıkladığı görülmüştür. Cinsel atılganlık, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum, cinsiyet ve ilişki doyumu tarafından istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordanmaktadır. Bu araştırma için bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi tutum sergiledikçe cinsel atılganlıklarının arttığı; bireylerin ilişki doyumları arttıkça cinsel atılganlık düzeylerinin arttığı ve son olarak kadınların erkeklerden daha yüksek cinsel atılganlık düzeyine sahip oldukları ulunmuştur.

Anahtar kelimeler: cinsel atılganlık, toplumsal cinsiyet rolleri, ilişki doyumu

ABSTRACT

Kadriye Melis KAYMAK AYPULAT

The Relationship of Attitudes Towards Gender Roles and Relationship Satisfaction with Sexual Assertiveness

Baskent University

Institute of Educational Sciences

Department of Educational Sciences

Guidance and Psychological Counseling Master Program 2023

The purpose of this research is to examine the relationships between individuals' levels of sexual assertiveness, their attitudes towards gender roles and the level of their romantic relationship satisfaction. A total of 343 people, 236 women and 107 men, participated in the research, and the data were collected online. Personal Information Form, Sexual Assertiveness Scale, Gender Roles Attitude Scale and Relationship Evaluation Scale were used as data collection instruments. Multiple linear regression analysis was performed, and according to the results, the predictors in the model accounted for 18% of the total variance of sexual assertiveness. Sexual assertiveness is predicted statistically significantly by attitudes towards gender roles, gender and relationship satisfaction. For this research, it was determined that as individuals exhibit more egalitarian attitudes towards gender roles, their sexual assertiveness increases; It was found that as the relationship satisfaction of individuals increased, their level of sexual assertiveness increased; and finally, women had a higher level of sexual assertiveness than men.

Keywords: sexual assertiveness, gender roles, relationship satisfaction

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sınırlılıklar.....	6
BÖLÜM II	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Cinsel Atılganlık.....	7
2.1.1. Cinsel Atılganlık ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	9
2.2. Romantik İlişki Doyumu.....	16
2.2.1. Romantik İlişki Doyumu ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	19
2.3. Toplumsal Cinsiyet	21
2.3.1. Toplumsal Cinsiyeti Açıklayan Kuramlar.....	24
2.3.2. Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik ve Romantik İlişkiler.....	26
BÖLÜM III.....	30

YÖNTEM	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2. Çalışma Grubu	30
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	31
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	31
3.3.3. Cinsel Atılmanlık Ölçeği (SAS)	32
3.3.3.1. Cinsel Atılmanlık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlama Çalışması	33
3.3.3.1.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Varsayımlarının Kontrolü ...	34
3.3.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	38
3.3.5. İlişki Değerlendirme Ölçeği	38
3.4. Verilerin Toplanması	39
3.5. Verilerin Analizi	39
BÖLÜM IV	41
BULGULAR	41
4.1. Demografik Özellikler	41
4.2. Değişkenlere İlişkin Korelasyon Bulguları	42
BÖLÜM V	45
TARTIŞMA	45
BÖLÜM VI	49
SONUÇ VE ÖNERİLER	49
6.1. Sonuçlar	49
6.2. Öneriler	49
6.2.1. Araştırmacılara Öneriler	49

6.2.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler.....50

KAYNAKLAR.....52

EKLER.....66

EK-1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

EK-2: Kişisel Bilgi Formu

EK-3: Cinsel Atılganlık Ölçeği

EK-4: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

EK-5: İlişki Değerlendirme Ölçeği

EK-6: Ölçek Kullanım İzinleri

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular.....	30
Tablo 3.2. Cinsel Atılganlık Ölçeğine İlişkin DFA Aracılığıyla Elde Edilen Standardize Edilmiş Faktör Yükleri ve Standardize Edilmiş Hata Kovaryansları.....	35
Tablo 3.3. Uyum İndeksleri ve Kabul Edilebilir Uyum ile İyi Uyum Gösteren Değerler Uyum Ölçütleri.....	35
Tablo 4.1. Cinsel Atılganlık Ölçeği, İlişki Değerlendirme Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler.....	41
Tablo 4.2. Değişkenlere İlişkin Korelasyonlar.....	42
Tablo 4.3. Cinsel Atılganlığın Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları.....	43

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 2. Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli.....	37
--	----

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

CA Cinsel Atılganlık Ölçeği

IDÖ İlişki Değerlendirme Ölçeği

TCRT Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

SAS Sexual Assertiveness Scale

DFA Doğrulayıcı Faktör Analizi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde öncelikle problem durumu ortaya konmakta, araştırmanın yapılma amacı ve araştırmanın öneminden; aynı zamanda araştırmanın hipotezleri ve araştırma sürecinde öngörölmüş sınırlılıklardan bahsedilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Son yıllarda tüm dünyada ve ölkemizde toplumsal cinsiyete ilişkin konularda yapılan çalışmaların arttığı görölmekte ve toplumsal cinsiyet çalışmalarının toplumun ihtiyaçlarını anlamak ve bu ihtiyaçlara yönelik önleyici çözümler geliştirebilmek açısından gerekli olduğu bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin romantik ilişkilerdeki doyum, cinsel doyum gibi değişkenlerle arasındaki ilişkiler birçok çalışmanın konusu olmakta; aynı zamanda cinsel doyum ve romantik ilişki doyumunu arasında güçlü bir ilişki olduğu görölmektedir (Morokoff, 1994; Rickert, Sanghvi ve Wiemann, 2002; Livingston, Testa ve VanZile-Tamsen, 2007).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bireyleri sosyal, ekonomik, politik olduğu kadar sağlık konusunda da etkilediğini belirtmiş; cinsel şiddetin, cinsel istismarın, istenmeyen gebeliklerin ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesi açısından toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve bu konudaki farkındalığın, kaynaklara erişimin kritik önem taşıdığını ortaya koymuştur.

Cinsel Atılganlık (Sexual Assertiveness) alan yazında 2000'lerden bu yana daha sık araştırılan, sağlıklı cinsellik algısı, romantik ilişki doyumunu, cinsel doyum ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konularla oldukça ilişkili bir kavramdır ve Türkçe alan yazına tanıtılması ve kazandırılmasının ölkemizdeki çalışmalar açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Atılganlık, bireyin belirli bir alanda haklarını aramasını ya da başkalarıyla etkileşim yoluyla

içselleştirilmiş bir benlik görüşünü gerçekleştirmesini gerektiren bir tutumdur. Bu nedenle kişi geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin ürettiği kalıp yargıları içselleştirmişse ve buna göre hareket ediyorsa hiçbir zaman kendine has olan cinselliğini keşfedemez. Cinsellikle ilgili toplumsal cinsiyet rolü kalıp yargıları heteronormatif ve biyolojik farklılığa odaklanan bakış açısıyla oluşmuştur. Kadınlar ve erkekler arasında biyolojik farklılıklar olması, kadınların ve erkeklerin cinsellik konusunda da farklı deneyimler yaşadığına yönelik bazı inançları doğurmuştur. Bu inançlar; tecavüzün meşrulaştırılması, kadının cinselliğiyle ilgili yanlış inanışlar gibi özellikle kadınlar açısından dezavantajlı bazı durumlar doğurabilmektedir (Morokoff, 2000).

Lott'a (1987) göre erkeklerin aktif, özerk, atılgan, egemen, güçlü ve ısrarcı olması beklenmektedir. Kadınların cinsellikteki rollerine bakıldığında; cinsellik konusunda ilk adımı erkekten beklemesi gerektiği, bir erkek ona cinsellikle ilgili ulaşmadığı müddetçe kadının cinselliğinin bağımsız bir şekilde var olmayacağı inancı görülmektedir. Kadın ve erkek için geçerli olan toplumsal cinsiyet kalıp yargıları yalnızca cinsellik konusunda değil hayatın tüm alanlarında ve neredeyse tüm kültürlerde benzeşmektedir. Örneğin kadının hem duygusal hem de fiziksel olarak bakım verici rolünde olması, cinsellik konusunda da erkeğin ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğine yönelik kalıp yargılarla benzeşmektedir. Yine benzer şekilde erkeğin cinsel ilişkiyi başlatıcı rolü oynarken kadının bu isteği kabul eden ya da reddeden rolünde olması beklenmektedir. Cinselliği kabul etme ya da reddetme görevinin yalnızca kadınlık rolüne yüklenmesi; tecavüz durumunda kadın ancak kendini ya da tecavüzcüyü fiziksel olarak yaralayacak düzeyde karşı koyduysa bu durumun onu suçu olmadığına inanılması, evlilik ya da ilişki içinde yaşanan tecavüzün kanıtlanmasındaki zorluk gibi durumları doğurabilmektedir. Bu gibi durumlar cinsellikle ilgili toplumsal cinsiyet rolleri ayırımının olumsuz sonuçları olarak karşımıza çıkmaktadır (Gallant, Coons ve Morokoff, 1994).

Morokoff'a (2000) göre erkekler için tanımlanan cinsellik rolleri hakkında net ve kesin yargılar göze çarparken kadınlar için aynı durumdan bahsedilememektedir. Kadınların cinselliği kültürler olarak sessiz ve görünmezdir. Pornografik içeriklerde de sıklıkla rastlandığı şekliyle cinsellik erkek rolü için agresif ve baskın, kadın için itaatkâr ve kendini aşağılama gibi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını yansıtan roller içermektedir. Cinsellikte görülen bu geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin içselleştirilmesi, kadınlar için kendi cinselliklerini aşağılama gibi sonuçlar doğurabilmekte, bireylerin romantik ilişki doyumlarını ve cinsel doyumlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Romantik ilişkiler birçok araştırmacı tarafından farklı boyutlarıyla araştırılmış bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Buehler ve Wells, 1981; Sternberg, 1986; Collins, Welsh, ve Furman, 2009). Partnerler arasındaki uyum, romantik ilişkiden sağlanan doyum ve cinsel doyum arasındaki ilişkiler birçok çalışmanın konusu olduğu görülmektedir (Uzel, 2015; Hasdemir, 2014; Rodoplu, 2019; Deveci, 2021).

Cinsel atılganlığın, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarla ve romantik ilişki doyumunu ile birlikte incelenmesinin ve bu konularda farkındalığın artırılmasının bireylerin ve toplumun bu konulara yönelik farkındalığını artıracığı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları, yaşadıkları romantik ilişkinin doyum düzeyi ve demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu doğrultuda Cinsel Atılganlık Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiş ve ölçeğin Türkçeye uyarlanması alt amaç olarak belirlenmiştir. Araştırmanın soruları aşağıdaki gibidir:

S1. Bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri ve romantik ilişki doyumları arasında nasıl bir ilişki vardır?

S2. Bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasında nasıl bir ilişki vardır?

S3. Bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri ve cinsiyetleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

S4. Bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri ve cinsel yönelimleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

S5. Bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri ve ilişki süreleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

S6. Bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri ve eğitim düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumun kadın ve erkeklere yüklediği roller yaşamın birçok alanında karşımıza çıkmakta ve bireyleri farklı alanlarda, farklı şekillerde etkilemektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011). Günümüzde toplumsal cinsiyet üzerine yapılan çalışmaların arttığı görülmekte ve toplumsal cinsiyet çalışmalarının toplumun bu alandaki ihtiyaçlarını saptamak ve bu ihtiyaçlara yönelik önleyici ve bilgilendirici çözümler önerebilmek açısından gerekli olduğu bilinmektedir. Cinsellik ve ilişki doyumu kavramları ise toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız düşünülemeyen kavramlardır. Morokoff vd. (1997) belirttiği gibi, cinsel atılganlık düzeyinin yükselmesi bireylerin cinsel özerkliği başta olmak üzere benlik saygısı ve güvenli cinsel ilişki gibi faktörleri etkilemektedir.

Flört şiddeti, flört olarak tanımlanabilen ilişkilerinde görülen, çiftlerde birinin diğerine veya her ikisinin birbirine psikolojik ya da fiziksel zarar veren, tehdit ya da güç kullanımı içeren davranışların tümü olarak tanımlanmaktadır (Sugarman ve Hotaling, 1989). Flört şiddetine maruz kalmada ya da uygulamada risk faktörleri incelendiğinde öne çıkan başlıklardan birinin toplumsal cinsiyet rolleri olduğu görülmektedir (WHO, 2012). Geleneksel toplumsal cinsiyet

normlarını benimsemiş gençler arasında psikolojik ve fiziksel flört şiddeti olasılığının daha yüksek olduğu, geleneksel bakış açısına sahip bireylerin flört ilişkilerinde hem mağdur hem de fail olabildiği bilinmektedir (Türk, Hamzaoğlu ve Yayak, 2020). Flört şiddetinin temellerine bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki güç eşitsizliğine dayandığı görülmektedir (Toplu Demirtaş, 2021). Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel bakış açısından kaynaklanan kalıp yargıların daha eşitlikçi bir zemine çekilmesi, flört şiddetinin önlenmesi amacıyla yapılan çalışmaların çoğunda şiddeti önleme programlarına dahil edilmektedir (Üstünel, 2020).

Cinsel şiddet ise flört şiddetinin bir türü olarak karşımıza çıkmakta, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) tanımına göre herhangi bir kişi tarafından zorlama yoluyla kişiye yönelik herhangi bir cinsel eylemde bulunma girişimi ya da doğrudan eylemde bulunma durumu olarak tanımlanmaktadır. Kişinin partneri karşısında özgür kararlar alamaması, ilişkiye rızası olmaması, ilişkiye zorlanması ya da manipüle edilmesi gibi yollarla cinsel şiddetin uygulanabildiği görülmektedir (Bagwell-Gray, Messing ve Baldwin-White, 2015).

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında cinsel atılğanlığın hem bireyler hem de bireylerin içinde buldukları cinsel ve romantik ilişkilerin doyumları açısından oldukça önemli bir kavram olduğu görülmektedir (Greene ve Faulkner, 2005). Aynı zamanda cinsel atılğanlık; cinsel işlevsellik (Santos-Iglesias, Sierra, ve Vallejo-Medina, 2013), istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve cinsel mağduriyet gibi konular açısından bir önleme stratejisi oluşturmaktadır (Livingston, Testa, ve VanZile-Tamsen, 2007).

Flört şiddetine ve cinsel şiddete yönelik farkındalığın artması, istenmeyen ilişkiye hayır diyebilme ve cinsellikte eşitlik gibi konularda alana katkı sağlayabileceği düşünülen cinsel atılğanlık kavramının Türkçe literatürde yer almaması, bu alanda herhangi bir Türkçe ölçeğe rastlanmaması da göz önünde bulundurulduğunda, Cinsel Atılğanlık ölçeğinin Türkçe literatüre kazandırılmasının alan yazına ve gelecek araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Yapılan çalışmanın yapısı ve içeriği göz önünde bulundurulduğunda araştırmayla ilgili öngörülen sınırlılıklar aşağıdaki gibidir:

Araştırmanın sonuçları Cinsel Atılganlık Ölçeği (SAS), Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve İlişki Değerlendirme Ölçeği ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Araştırma sürecinde öngörülen en önemli sınırlılık, Cinsel Atılganlık Ölçeğinin cinselliğe dair özel sorular içermesi nedeniyle bireylerin katılım konusunda çekingen davranma olasılığıdır. Cinselliğe yönelik özel sorular içerdiğinden, araştırma verileri yüz yüze değil çevrimiçi olarak toplanmış, bilgilendirilmiş onam formunda verilerin gizliliği ve anonimliği hakkında detaylı bir bilgilendirme yapılmış, katılımcıların konforsuz hissederlerse araştırmadan ayrılacakları bilgisi paylaşılmıştır.

Verilerin çevrimiçi toplanmasının getirdiği sınırlılıkların yanı sıra, araştırmaya katılmanın ön koşulu olarak daha önce en az bir kere romantik ilişki ve cinsel birliktelik deneyimi yaşamış olmak maddesinin eklenmiş olmasının, ulaşılabilecek örnekleme sayısı azalttığı düşünülmektedir. Amaçlı örnekleme çalışıldığından, örnekleme herhangi bir yaş ve cinsiyet sınırlaması getirilememiş ve ulaşılabilen tüm yaş gruplarından veri toplanmıştır.

Örneklemede kadın ve erkek sayısının eşit dağılmıyor olması, kadınların sayıca daha fazla olması ve heteroseksüel bireylerin katılımcıların büyük çoğunluğunu oluşturması da sınırlılıklar arasındadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Cinsel Atılgnlık

Atılgn olmayan davranış yani çekingenlik, kendini ifade etme ve duygularını gösterme gibi alanlarda haklarını kullanamamak ve bir tutukluk hali olarak tanımlanabilir. Atılgn olmayan bireyler seçimlerini başkalarına bırakmakta ve kırgınlık, endişe gibi olumsuz duygular deneyimleyebilmektedir (Alberti ve Emmons, 2002). Atılgnlık ise bireyin diğer bireylerin haklarına saygı duyarak kendi haklarını kullanabilmesi durumudur (Arı, 1989). Atılgn bireyler, kendileri için doğru olmayan isteklere rahatlıkla hayır diyebilmekte, benlik saygılarına zarar vermeden doğru olduğuna inandıkları düşüncelerini savunabilmektedirler (Bozkurt, 1989).

Cinsel atılgnlık (Sexual Assertiveness), cinsel bir durumda bireyin kendi sınırlarını, ihtiyaçlarını ve arzularını tanıyabilmesi, ihtiyaç ve arzularını öncelik sırasına koyabilmesi ve bunları ifade edebilmesi olarak tanımlanabilir (Zerubavel ve Messman-Moore, 2013). Cinsel atılgnlık, cinsel amaçları gerçekleştirebilmek ve istenmeyen ya da güvenli olmayan cinsel aktiviteden korunmak için önemli bir kavramdır. Aynı zamanda kadınların mağdur konumunda olduğu ve psikolojik olarak savunmasız hissettiği durumlarda (düşük öz güven, düşük benlik saygısı, düşük atılgnlık) cinsel atılgnlığın artırılmasının koruyucu olduğu öne sürülmektedir (Livingston, Testa ve VanZile-Tamsen, 2007). Mağduriyetlerin önlenmesi amacıyla kişinin öğrenilmiş çaresizlik, mağduriyetten kaçamayacağına dair inançları, güçsüz hissetmesi gibi durumların değiştirilebilmesi için atılgnlığın öğrenilmesi gereken bir kavram olduğu düşünülmektedir (Finkelhor, 1987; Peterson ve Seligman, 1983).

Cinsel atılgnlık 1970'lerden sonra, atılgnlık kavramı üzerinde artan çalışmalarla birlikte dikkat çeken bir konu haline gelmiştir. Ancak kişinin hayatının diğer alanlarında atılgn

olmasının, cinsel açıdan da atılğan olduğu anlamına gelmediğinin fark edilmesiyle birlikte cinsel atılğanlığın ayrıca araştırılması gereken bir konu olduğu ortaya çıkmıştır (Greene ve Faulkner, 2005; Noar, Morokoff ve Redding, 2002).

Morokoff vd. (1997) tanımladığı cinsel atılğanlık kavramı, kadınların cinsel özerkliğine dair stratejilerinin daha iyi anlaşılması ve daha yakından incelenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Cinsel atılğanlığın kavramsallaştırılması, insan haklarına dayalı özerkliğe vurgu yapan; kişilerin kendi bedenleri ve cinsellikleri üzerinde söz sahibi olmasını destekleyen genel bir atılğanlık kavramsallaştırmasına dayanmaktadır. Morokoff ve arkadaşları, istenen cinsel olayların başlatılması (initiation); istenmeyen cinsel olayların reddedilmesi (refusal); cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve istenmeye gebeliklerin engellenmesi için atılan adımlar ile ilgili alt ölçekleri içeren Cinsel Atılğanlık Ölçeği'ni (SAS) geliştirmişlerdir (Morokoff vd., 1997).

Araştırmalar kadınların ilişkilerinin başarısız olarak algılanmasını istemedikleri için partnerlerinden daha fazla sorumluluk alma ve partnerlerini kaybetme korkusuyla partnerlerinin isteklerini yerine getirme eğiliminde olduklarını, bu nedenle istenmeyen cinsel ilişkiye girdiklerini göstermektedir (Shotland ve Hunter, 1995). Dahası geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında, erkeklerden cinsel aktiviteyi başlatması; kadınlardan ise erkeklerin cinsel aktiviteyi başlatma girişimlerine yanıt vermesi beklenmektedir (Muehlenhard ev McCoy, 1991). Yine aynı rollerin oluşturduğu toplumsal cinsiyet normlarına göre ise kadınların cinsel açıdan pasif bir rol üstlenmeleri, talebi kabul eden taraf olmaları ancak cinsel isteklerini dile getiren ve cinsel ilişkiyi başlatan taraf olmamaları beklenmektedir.

İstenmeyen cinsel ilişki tecavüz olarak tanımlanmamakla birlikte, partnerlerden biri tarafından arzulanmayan bir durumun gerçekleşmesi ile sonuçlanan, arzulanmayan bir deneyimdir. Kadınların cinsel açıdan pasif olmaları gerektiği inancı, kadınlar için bazı problemlere yol açabilmektedir. Örneğin kadınlar istenmeyen cinsel ilişkiyi reddetme konusunda çekinceli davranışlar sergilemektedirler (Morokoff vd., 1997). Lewin (1985),

istenmeyen cinsel ilişkiler hakkında yaptığı çalışmada kişilerin, partnerinin tehdidi ya da güç kullanımı olmaksızın yalnızca psikolojik baskıyla ilişkiye razı olmaya ikna edilmesiyle oluştuğundan bahsetmektedir.

Kadınlar, kendi duygularından önce partnerlerinin duygularını incitmekten çekindikleri için cinsel ilişkiyi doğrudan reddetmediklerini dile getirmiştir. (Lewin, 1985). Kadın üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada katılımcıların %42'si cinsel zorlamaya (sexual coercion) maruz kaldığını belirtirken, bu kadınların %70'i ise flörtlerinin baskısı ve tartışmaları sebebiyle istenmeyen cinsel ilişki yaşadığını dile getirmektedir (Ogletree, 1993). Ayrıca, kadınların cinsellik konusundaki pasif tavrı istenmeyen gebeliklere ya da cinsel yolla bulaşan hastalıklara (STD) neden olabilmektedir. İstenmeyen gebeliklerden ya da cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmak için korunma önlemleri alınması gerekmektedir. Bunun sağlanması için ise kadının geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri dayatmalarının aksine aktif bir rol alması ve partneriyle bu konu hakkında konuşması gerekmektedir (Morokoff vd., 1997).

2.1.1. Cinsel Atılganlık ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Cinsel Atılganlık kavramının, son yıllarda literatürde daha sık karşımıza çıkan, toplumsal cinsiyet ve cinsellikle ilgili çalışmaların artmasıyla daha sık kullanılan bir kavram olduğu görülmektedir. Türkçe literatürde cinsellik, toplumsal cinsiyet, cinsel şiddet, atılganlık gibi konularda çalışmaların arttığı görülmekle birlikte doğrudan cinsel atılganlık kavramına rastlanmamıştır. Morokoff vd. (1997) kadınlarda cinsel atılganlık ölçeğini literatürde paylaşması ve kavramın davranışsal tanımlarını belirlemesiyle birlikte özellikle 2000'lerin başından itibaren cinsel atılganlığın araştırmalara daha sık konu olduğu görülmektedir.

Kadın cinselliğinde atılganlığın önemini incelemek amacıyla yapılmış bir araştırmada 18-31 yaş arası 100 kadınla çalışılmış, katılımcılar aldıkları atılganlık puanlarına göre atılgan ve atılgan olmayan şeklinde 50'şer kişilik iki gruba ayrılmışlardır. İki grubun cinsel ilişki

sıklığı, orgazm sıklığı, evlilik doyumu ve cinsel doyum puanları kıyaslanmıştır. İki grup arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiş; cinsel atılganlığı yüksek kadınların daha yüksek cinsel doyum ve evlilik doyumuna sahip oldukları, daha sık cinsel ilişki ve orgazm deneyimledikleri bulunmuştur (Hurlbert, 1991).

Amerika’da cinsel olarak aktif 904 kadın ile yapılmış bir araştırmada katılımcıların neredeyse %20’sinin eşlerinin kararı ne olursa olsun doğum kontrolü konusunda kendi kararlarını verme hakları olmadığına inandıkları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda bu kişilerin cinsel ilişki sırasında korunma konusunda isteklerini dile getiremedikleri, partnerinin sert bir tutumu olsa bile bunu partnerine söyleyemedikleri, cinsel ilişki sırasında ne istediklerini dile getiremedikleri görülmektedir. Okul yaşantısında başarısızlık, cinsel deneyimsizlik, düzensiz cinsel korunma ve etnik köken (azınlık olma) gibi durumların cinsel atılganlığın düşüklüğü ile doğrudan ilişkili olduğu bulunmuştur. Cinsel yolla bulaşan hastalıkların ve istenmeyen gebeliklerin önlenmesi ve cinsel şiddetin ortadan kalkması, daha güvenli ve sağlıklı cinsel yaşantı için kadınların cinsel atılganlıkla ilgili bilgilendirilmesi önerilmektedir (Rickert, Sanghvi, ve Wiemann, 2002).

Cinsel olarak aktif heteroseksüel toplam 486 erkeğin cinsel atılganlıklarıyla ilgili yapılan bir araştırmada, üç ayrı örnekleme de cinsel olarak daha atılgan olan erkeklerin korunmasız ilişki yaşama olasılığının diğerlerinden çok daha düşük olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada cinsel atılganlık ölçeğinin erkekler için de sağlıklı ölçümler yapabilen bir ölçme aracı olduğu ortaya konmuş, erkekler için cinsel atılganlığın artmasının daha güvenli cinsel deneyimlere öncülük edebileceği görülmüştür (Noar, Morokoff ve Harlow, 2002).

Cinsel mağduriyet (sexual victimization) ve cinsel atılganlık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, 18-30 yaş aralığında 1014 kadınla yapılmış bir çalışmada cinsel mağduriyet yaşamış kadınların istenmeyen ilişkiyi reddetme konusunda zorlandıkları görülmüştür. Aynı çalışmada kişinin bir kez değil süregelen cinsel mağduriyet durumunda

cinsel atılganlığının daha da düşeceği sonucu bulunmuştur. Bu nedenle kişilerin önleyici çalışmalarla cinsel atılganlık konusunda bilinçlendirilmeleri, cinsel şiddeti ve mağduriyeti önlemek açısından oldukça kritik bir rol taşımaktadır (Livingston, Testa ve VanZile Tamsen, 2007).

Menard ve Offman'ın (2009) cinsel benlik saygısı, cinsel atılganlık ve cinsel doyum arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında 19-56 yaşları arasında 25 erkek ve 46 kadından veri toplanmıştır. Her üç değişken arasında güçlü korelasyonlar bulunmuş; ayrıca cinsel atılganlığın, cinsel özgüven ile cinsel doyum arasındaki ilişkide kısmi aracılık etkisi olabileceği doğrulanmıştır. Cinsel benlik saygısı yüksek kişilerin aynı zamanda cinsel atılganlığının ve cinsel doyumunun da artacağı hipotezi bu araştırma için kanıtlanmaktadır.

İspanya'da yapılmış bir araştırmada 18-87 yaşları arasındaki 1.619 erkek ve 1.755 kadından oluşan bir örnekleme cinsel atılganlığın kişilerarası, tutumsal ve cinsel yordayıcılarını test etmek amaçlanmıştır. Erkeklerde yüksek cinsel atılganlık; daha az fiziksel olmayan taciz, cinsel fantezilere karşı daha olumlu tutumlar ve karşılıklı cinsel isteklilikle açıklanmıştır. Kadınlarda yüksek cinsel atılganlık; daha az fiziksel olmayan taciz, daha az bireysel cinsel istek (solitary sexual desire) daha yüksek karşılıklı cinsel isteklilik (dyadic sexual desire) ve cinsel fantezilere karşı daha olumlu tutumlar ile açıklanmaktadır. Ayrıca cinsel atılganlığın başlatma alt ölçeğinde erkeklerin kadınlardan daha yüksek puan aldığı görülürken reddetme alt ölçeği için herhangi bir cinsiyet farkı görülmemektedir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında cinsel atılganlığı yüksek olan kişilerin daha sağlıklı cinsel yaşantılar deneyimlediği görülmektedir (Santos-Iglesia, Sierra ve Vallejo Medina, 2013).

Zerubavel ve Messman-Moore (2013) çalışmalarında cinsel mağduriyeti ve genç kadınların cinsel atılganlığının önündeki engeller olarak belirledikleri cinsel güçsüzlük korkusunu (fear of sexual powerlessness) ve bilişsel duygu düzensizliğini (emotion dysregulation) incelemiştir. Cinsel güçsüzlük korkusu, kişinin cinsel bir durumda kontrol

uygulama becerisine ilişkin algısını ifade etmektedir. Kadınların kendilerini cinsel bir durumda çaresiz hissettiklerinde ve durumu kontrol edecek gücü bulamadıklarında, yüksek düzeyde cinsel güçsüzlük korkusu yaşadıkları düşünülmektedir. Bilişsel duygu düzensizliği ise, duyguları deneyimlemek, düzenlemek ve ifade etmek konusunda yaşanan zorluklar olarak tanımlanabilir. 499 üniversite öğrencisi kadınla gerçekleştirdikleri araştırmanın sonuçlarına göre cinsel güçsüzlük korkusu ve daha düşük düzeyde bilişsel duygu düzensizliği cinsel girişkenliğin önündeki engeller olarak ortaya çıkmıştır. Cinsel istismar mağduru olmayanlarla kıyaslandığında cinsel mağduriyet yaşamış kadınların daha düşük cinsel atılganlığa sahip olduğu görülmektedir.

Kadın üniversite öğrencileriyle yapılmış boylamsal bir çalışmada, öğrencilerin cinsel mağduriyetleri, öz yeterlikleri ve cinsel atılganlık düzeyleri araştırılmıştır. 296 kadın öğrencinin 7 aylık periyotta verileri toplanmış, araştırma sonucunda cinsel atılganlığın önemli bir ara değişken olduğu, kadınların cinsel tacize uğrama ve mağdur olma durumunda etkisi olduğu görülmüştür (Kelley, Orchowski ve Gidycz, 2016).

Hollanda, ABD, İngiltere ve Güneydoğu Asya'da toplam 1985 katılımcıdan oluşan dört örneklem üzerinde sosyal gücün cinsel atılganlık ve cinsel saygınlık (sexual esteem) ile ilişkisi incelenmiştir. Cinsiyet farkı olmaksızın cinsel atılganlık ve cinsel saygınlığın güç ilişkileri üzerinde etkisi olduğu; dahası, cinsel atılganlık ve cinsel saygınlık için güç ilişkileri değişkeninin cinsiyet değişkeninden çok daha etkili bulunmuştur. Araştırmacılar, sosyal eşitliğin sağlanmasının bu tür farklılıkları ortadan kaldıracağı görüşünü bildirmektedir (Lammers ve Stokel, 2019).

Cinsel uyumun cinsel istek, rıza ve cinsel atılganlık ile ilişkisini incelemek amacıyla 319 kadın üniversite öğrencisiyle çalışılmış, öğrencilerin, ilişki durumundan bağımsız olarak, cinsel atılganlık düzeylerinde cinsel istek arttıkça cinsel rıza davranışının da arttığı

bulunmuştur. Aynı zamanda cinsel atılganlığı düşük olan öğrencilerin ise cinsellikte daha itaatkâr oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Darden, Ehman, Lair, ve Gross, 2019).

Cinsellikte çifte standart, flört şiddetinin tanınması ve cinsel atılganlık konusunda Kore’de 322 üniversite öğrencisiyle (%54.3’ü kadın) yapılan araştırmada üç değişken arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Cinsellikte çifte standardın flört şiddetinin tanınması üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, üniversite öğrencilerinin daha sağlıklı bir cinsel yaşama sahip olabilmesi için eğitim programları hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır (Kim, Lee ve Lee, 2019).

Alvarado, Van Parys, Jerves ve Enzlin (2020), cinsel atılganlık ile ilgili psikolojik faktörler, kültürel bağlam ve cinsel deneyimleri de içeren 46 bilimsel araştırma üzerinde, meta analiz çalışması gerçekleştirmiştir. Yaptıkları çalışmanın sonucuna göre cinsel atılganlığın demografik özellikler, kültürel bağlam, cinsel deneyimler ve psikoseksüel faktörler gibi değişkenlerle ilişkili bir kavram olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik döneminin, kişilerin sağlıklı bir cinsel yaşam oluşturmak için temel atıkları ve cinsel atılganlığın gelişimi açısından kritik bir dönem olduğu görülmektedir (Shulman ve Connolly, 2013).

Yapılmış bir çalışmada lisans ve yüksek lisans öğrencileri arasındaki cinsel atılganlık düzeyi incelenmiş, eğitim düzeyi yüksek olanların cinsel atılganlık düzeyinin de yüksek olduğu görülmüştür (Rodriquez, Johnson ve Combs, 2001). Araştırmacılar, cinsellikle ilgili özel olarak tasarlanmış öz yeterlikle ilişkili güçlendirme programlarının cinsel atılganlığı doğrudan artırabildiğine dikkat çekmektedir (Kelley vd., 2016).

Toplumsal cinsiyet rolleri cinsel atılganlıkla ilişkili bir diğer kavramdır ve araştırmalarda kadınların ve erkeklerin cinsellikte toplumsal cinsiyet normlarına göre hareket edişinin cinsel atılganlığı etkilediği görülmektedir (Vannier ve O’Sullivan, 2011; Fetterolf ve

Sanchez, 2015; Bourdeau, Thomas ve Long, 2008). Kùltürler arası cinsel atılganlık düzeylerini değerlendiren kùltürler arası araştırmalar, bireyci toplumlar olarak da bilinen Batı, yani Avrupa ve Kuzey Amerika kùltürlerinde yaşayan kadın ve erkeklerin Doğu'da yaşayan, yani daha kolektif toplumlara kıyasla daha yüksek cinsel atılganlık seviyeleri gösterdiği sonucuna varmaktadır (Rodriquez vd., 2001; Yoshioka, 2000). Kùltürler arası cinsel atılganlık düzeylerindeki değişkenliğin toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarıyla doğrudan ilişkili olduğu bilinmektedir (Manago, Ward ve Aldana, 2015).

İlişki durumu ve süresi ile cinsel atılganlık arasındaki ilişkiye bakıldığında bir ilişkinin ilk aşamaları tipik olarak iletişimle ilgili daha büyük zorluklarla karakterize edilmektedir çünkü partnerler birbirlerini çok uzun süredir tanımamaktadır. Bireyler birbiriyle daha çok zaman geçirmeye başladıkça bu zorlukların zamanla ortadan kalktığı ve ilişkide iletişimin güçlendiği bilinmektedir (Kitzinger ve Frith, 1999). Ayrıca, geçmiş yaşamında cinsel deneyimi daha fazla olan kişilerin cinsel atılganlığının daha yüksek olduğu görölmektedir (Rickert, Sanghvi ve Wiemann, 2002).

Cinsel atılganlığı etkileyen faktörlerin dışında cinsel atılganlığın sonucu olarak ortaya çıkan romantik ilişki doyumunun artması, cinsel yolla bulaşan hastalıkların ve istenmeyen gebeliklerin önlenmesi ve cinsel saldırı mağduriyetinin azalması gibi durumlar dikkat çekmektedir (Alvarado, Van Parys, Jerves ve Enzlin, 2020).

Partner şiddetinin cinsel tutumlara etkisi, cinsel atılganlık ve cinsel işlevsellik üzerine yapılmış bir çalışmada 1766 kadın ve 1628 erkek olmak üzere toplamda 3394 heteroseksüel yetişkinden veri toplanmış, araştırma sonuçları partnerle yaşanan istismar deneyiminin cinsel atılganlık, cinsel tutumlar ve cinsel işlevsellik üzerinde olumsuz etkisi olduğunu göstermiştir (Sierra, Arcos-Romero, Álvarez-Muelas ve Cervilla, 2021).

Madde bağımlısı partneri olan ve madde bağımlısı partneri olmayan 300 kadının katıldığı cinsel atılganlık düzeylerini karşılaştıran kesitsel bir araştırmada, madde bağımlısı partneri olan kadınların madde bağımlısı partneri olmayan kadınlardan 2.2 kat daha düşük cinsel atılganlık düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. Madde bağımlılığının romantik ilişkileri ve cinsel yaşantıyı doğrudan etkileyen bir risk faktörü olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kadınların cinsel atılganlık konusunda danışmanlık ve eğitim almalarının koruyucu olacağı önerilmiştir (Haghparast, Riazi, Shams, Ahmadi, ve Montazeri, 2021).

Cinsel zorlama davranışlarıyla ilişkili olduğu bilinen karanlık üçlü (narsisizm, Makyavelizm ve psikopati) ve cinsel atılganlık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmış araştırmaya 208 kişi katılmış, karanlık üçlünün erkeklerde kadınlardan daha güçlü bir cinsel zorlama göstergesi olduğu ortaya çıkmıştır. Erkeklerde, karanlık üçlü bileşenlerinin tümünün cinsel zorlama ile anlamlı ve pozitif ilişkili olduğu; narsisizm ve Makyavelizm ile cinsel atılganlık arasında ise anlamlı negatif korelasyon olduğu görülmektedir. Kadınlarda ise yalnızca narsisizm ile cinsel zorlama arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülürken, karanlık üçlü özellikleri ve cinsel girişkenlik arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Araştırma sonucunda belirtildiği gibi, cinsel atılganlığı yüksek olan erkeklerin daha az cinsel zorlama düzeyine sahip olması, cinsel atılganlığı yüksek olan erkeklerin partnerleriyle daha açık iletişim kurabilmeleri ve reddedildikleri durumda daha az hassas tepkiler verdikleri düşünülmektedir (Lyons, Houghton, Brewer ve O'Brien, 2022).

Partnerlerin yaşadıkları cinsiyete dayalı farklılık gösterdiği bilinen cinsel doyumun romantik ilişki doyumunu, ruhsal sağlık ve psikolojik iyi oluş üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. 18-68 yaş aralığında 304 heteroseksüel kadınla yapılan bir çalışmada cinsel atılganlık ve öz saygının kadınlarda cinsel ilişki doyumunu nasıl etkilediği, kadınlara yüklenmiş olan cinsiyet rolleri kalıp yargıları da göz önünde bulundurularak araştırılmıştır. Araştırma

bulgularına göre yüksek cinsel atılganlığın yüksek cinsel ilişki doyumu ile ilişkili olduğu ve kadınların öz saygı düzeylerine aracılık ettiği ortaya çıkmıştır (May ve Johnston, 2022).

İran'da 200 evli kadınla yapılmış bir çalışmanın sonuçlarına göre daha yüksek cinsel sağlık okuryazarlık düzeyi olan kadınların daha yüksek cinsel atılganlık puanları aldığı görülmektedir. Aynı zamanda cinsel atılganlık düzeyi ile cinsel doyum ve ekonomik düzeyde de anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Bahrapour ve Lamyian, 2022).

2.2. Romantik İlişki Doyumu

Neyer ve Voight (2005) romantik ilişkiyi, her birinin geçmişteki yaşam deneyimlerini ve kişiliklerini getirdiği iki kişi arasında oluşan karşılıklı etkileşim olarak tanımlamaktadır. Kassin, Fein, ve Markus (2013) yakın ilişkiyi, tarafların psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığı, bağımlılığı barındıran, kişinin gönüllülükle katıldığı ve uzun sürmesi beklenen ilişki türü olarak tanımlar. Sternberg'ün (1986) Aşk Üçgeni Teorisine göre romantik ilişkiyi oluşturan aşkın üç ana bileşeni vardır; tutku, yakınlık ve bağlılık. Tutku, romantizm, fiziksel çekim ve cinsel uyumu; yakınlık, kişinin hissettiği samimiyet, sıcaklık, sevgi ve bağlılık duygularını; bağlılık ise uzun vadede ilişkiyi sürdürmeye yönelik kararlılığı içermektedir. Berscheid ve Peplau (1983) romantik ilişkiyi oluşturan üç özelliğın; partnerlerin birbirlerine karşı aşk ve sevgi gibi duygular beslemesi, kişilerin ilişkide psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması ve karşılıklı bağlılık hissetmeleri olduğunu ortaya koymaktadır. Moss ve Schwebell (1993) romantik ilişkinin ayırıcı özelliklerinin, karşılıklı olmak yakınlık ve bağlılık olduğunu savunmakta ve yakınlığın fiziksel, bilişsel ve duygusal yakınlığı içerdiğini öne sürmektedir.

Karlsson (1963) ilişki doyumunu, partnerlerin ilişkiden beklentileri ile ilişkiden elde ettikleri arasındaki korelasyon olarak tanımlamaktadır. İlişki doyumu ile ilgili çalışmaların evlilik doyumu ile başladığı görülmektedir. Hawkins (1968) evlilik doyumunu ilişkiden alınan haz, ilişkide deneyimlenen doyum ve mutluluk duygularının birleşimi olarak tanımlamaktadır.

Kurdek ve Schmitt (1986) heteroseksüel ve homoseksüel çiftlerin ilişki kalitesini inceledikleri çalışmalarında, ilişki doyumu ile ilişkili birden fazla etmenden söz etmektedirler. Bunlar; gösterilen sevgiden ve cinsel ilişkiden doyum sağlamak, ilişkideki gerilim düzeyinin yanında tarafların ilişkiyi sonlandırmayı düşünme sıklığı, partnerlerin paylaştığı ortak aktivite miktarı ve kişinin ilişkisine yönelik olumlu tutumu olarak özetlenebilir.

Rusbult, Johnson ve Morrow (1986) Yatırım Modeli adını verdikleri hipotezlerinde; ilişki doyumunun bağlılık (commitment) ve ilişkiye yapılan yatırımlarla ilişkili olabileceğinden bahsetmektedir. Yatırım Modeline göre ilişki doyumu ilişki bağlanımını etkileyen üç faktörden biridir ve ilişki doyumu partnerlerin birbirlerinin ihtiyaçlarını ne düzeyde karşıladıklarından etkilenmektedir.

Hendrick (1988) ilişki doyumunu kişilerin ilişkideki sevgi duyguları, bağlılıkları, cinsel tutumları, ilişkiye yaptıkları yatırımları ve kendini açmayı içeren biliş ve davranışlarının bir değerlendirmesi olarak açıklamaktadır. Hendrick'in (1988) evlilik doyumunu ölçmek amacıyla geliştirdiği İlişki Değerlendirme Ölçeği, evli olmayan çiftlerin, birlikte yaşayan çiftlerin, flört eden çiftlerin, eşcinsel çiftlerin ve hatta küçük değişikliklerle arkadaşlık ilişkilerinin doyumlarını da ölçebilmek amacıyla Hendrick tarafından genişletilmiştir. Hendrick, Hendrick ve Adler (1988) üniversite öğrencisi elli yedi çiftle yürüttüğü araştırmada ilişki doyumunun tutumlarla, bilişlerle ve davranışlarla yakın ilişki içinde olduğu ortaya konmaktadır. Curun (2001), cinsiyetçiliğin ve cinsiyet rolü yöneliminin ilişki doyumu ile ilişkisini incelediği yüksek lisans tezinde, Hendrick'in (1988) geliştirdiği 7 maddeden oluşan likert tipi İlişki Değerlendirme Ölçeğini Türkçeye uyarlamış ve Türkçe alan yazına kazandırmıştır.

Collins (2003) romantik ilişkilerin gelişimsel önemini incelediği çalışmasında, romantik ilişkinin ayırt edici beş temel özelliğinden bahsetmektedir. İlk özellik olan katılım, gençlerin flört edip etmemesi; flörtün sıklığı, hangi yaşta başladığı, tutarlılığı ve flört ilişkisinin süresiyle ilgilidir. İkinci özellik olan eş seçimi, gençlerin ilişki yaşadıkları partnerlerin kim olduğuyula

ilgilidir. Üçüncü olarak ilişkinin içeriği, ilişkideki tarafların ortak paylaşım ve etkinliklerine işaret etmektedir. Ayırt edici bir diğer özellik ise ilişkinin kalitesidir. İlişki kalitesi, tarafların ilişkiden kazanabildiği faydalı deneyimler şeklinde özetlenebilir. Bu deneyimlerin yakınlık, sevgi ve bakım gibi unsurları içerdiği ortaya konmuştur. Romantik ilişkide ayırt edici özellik bilişsel ve duygusal süreçlerdir. Bilişsel ve duygusal süreçler, kişinin ilişkisine yönelik algısı, şemaları, duygusal tepkileri, ilişkiden beklentileri ve ilişkiye atfettikleri olarak incelenebilir. Tüm bu ayırt edici özelliklere bakılarak romantik ilişkilerin çok yönlü ve karmaşık deneyimler olduğu görülebilmektedir. İlişki doyumu, kişinin yaşadığı ilişkiye dair genel değerlendirmesini ifade eden bir kavramdır ve ilişki çalışmalarının en önemli değişkeni olarak karşımıza çıkmaktadır (Mattson, Rogge, Johnson, Davidson ve Fincham, 2013).

Heteroseksüel olduğunu belirten 246 kadın üniversite öğrencisiyle yapılan bir çalışmada kişilerin ilişki doyumları ve istenmeyen cinsel ilişkiye razı olma durumlarının, cinsel beceriklilik (sexual resourcefulness) ve toplumsal cinsiyet rolleri aracı değişkenleri ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda cinsel açıdan daha becerikli kadınların istenmeyen cinsel ilişkiye rıza göstermek için daha az nedeni olduğu ve ilişki doyumlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini güçlü bir şekilde benimseyen ve destekleyen kadınların ilişki doyumlarının diğer gruplardan daha düşük olduğu görülmekte, istenmeyen cinsel faaliyetlere ise daha sık rıza gösterdikleri sonucuna varılmaktadır (Kennett, Humphreys ve Bramley, 2013).

Satıcı ve Deniz'in (2018) cinsiyetin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisini inceledikleri meta analiz çalışmasında kadınların ve erkeklerin ilişki doyumları arasında anlamlı bir fark olmadığı ve ilişki doyumu düzeylerinin birbirine yakın olduğu ortaya konmuştur. Romantik ilişki doyumunu açıklayan kuramlara bakıldığında, Thibaut ve Kelley'in (1959) geliştirdiği Sosyal Mübadele Teorisi ve Sabatelli'nin (1988) bu teoriden yola çıkarak romantik ilişki doyumunu yeniden ele aldığı çalışması karşımıza çıkmaktadır. Sosyal Mübadele

Teorisine göre kişiler ilişki kurarken, kurdukları ilişkinin bedellerinin ödüllerinden daha az olmasını beklemekte ve elde ettikleri fayda ve doyumun diğer ilişki alternatiflerinden daha iyi olmasını istemektedirler. Sabatelli'nin (1988) tanımına göre ilişki doyumu, kişinin ilişkiden beklentileri ve partnerinin tutumları arasındaki ilişkiler bütünüdür. Aynı zamanda ilişki doyumu sıcaklık, yakınlık, tutku, çekim, cinsel arzular, kararlı ve istikrarlı bir ilişki isteği, sadakat ve bağlılıkla doğrudan ilişkilidir.

2.2.1. Romantik İlişki Doyumu ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Romantik ilişki doyumu ve biyolojik cinsiyet arasındaki ilişki bazı araştırmacılar tarafından incelenmiş ve farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Renaud, Byers ve Pan (1997), ilişki doyumu ve cinsel doyumunu araştırdıkları çalışmada ve Hamamcı'nın (2005) evli çiftlerin ilişki doyumları ve ilişkiye dair işlevsel olmayan inançları üzerine yaptığı araştırmada; kadın ve erkeklerin ilişki doyumlarında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Jose ve Alfons (2007) bazı demografik değişkenlerin evlilik doyumu ile ilişkisini inceledikleri çalışmalarında kadın ve erkeklerin ilişki doyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu; kadınların ilişkilerle ilgili daha çok problem bildirdiğini ve daha düşük ilişki doyumu düzeyine sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Guo ve Huang (2005) ise Çin'deki çiftlerle yaptıkları araştırmada erkeklerin kadınlardan anlamlı düzeyde daha yüksek ilişki doyumu bildirdiğini ifade etmektedir.

Araştırmacılar tarafında romantik ilişki doyumu ile birlikte incelenen bir diğer değişken ise toplumsal cinsiyettir. Aube ve Koestner'in (1995) bireylerin toplumsal cinsiyetle ilişkili tutumları ve bu bireylerin ilişkileri ile ilgili yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre; benzer toplumsal cinsiyet tutumlarına sahip kişilerin ilişki doyumunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Curun'un (2001) cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyet rolleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada partnerlerini androjen algılayan bireylerin diğerlerinden daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduğu görülmektedir. Schwarzwald, Koslowsky ve Izhak-

Nir (2008), ilişki doyumu, sosyal güç ve toplumsal cinsiyet hakkında yaptıkları araştırmada; geleneksel cinsiyet rolleri tutumuna sahip kişilerin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri tutumuna sahip kişilere göre daha düşük ilişki doyumu bildirdiğini bulmuştur. Toplumsal cinsiyet rolleri perspektifinden bakıldığında, kadınların erkeklere göre ilişkinin geleceği ile daha ilgili olduğu, ilişkinin geleceğine yönelik planları erkeklerden daha sık yaptıkları görülmektedir (Gjesme, 1979; Nurmi, 1991). Sacher ve Fine (1996) yaptıkları araştırmada kadınların ilişkilerini sürdürmek konusunda erkeklerden daha çok çabaladığını ve ilişkilerine erkeklerden daha bağlı olduklarını belirtmiştir. Sakallı ve Curun (2001) romantik ilişkilerde toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargılara karşı tutumların incelendiği çalışmalarında, romantik ilişkilerde erkeklerin daha girişken olması gerektiği kalıp yargısının kadınlar tarafından daha çok benimsediğini bulmuştur. Aynı çalışmada erkeklerin ise romantik ilişkide kadının daha kabul edici ve erkeğin daha baskın olması gerektiği kalıp yargılarını benimsedikleri görülmektedir.

Romantik ilişki doyumu ile ilgili demografik özelliklere bakıldığında yaş ve eğitim durumunun bazı çalışmalarda ilişki doyumu ile ilişkili çıktığı, bazılarında ise bu değişkenler ve romantik ilişki doyumu düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldikçe ilişki doyumunun arttığı sonucuna ulaşan çalışmaların yanı sıra (Basat, 2004; Guo ve Huang, 2005); daha yüksek düzeyde eğitime sahip katılımcıların daha düşük ilişki doyumu belirttiği çalışmalara da rastlanmaktadır (Seymour III, 1998).

Romantik ilişki doyumuyla ilişkili olduğu görülen bir diğer kavram ise cinsel doyumdur. Cinsel doyumun da romantik ilişki doyumu gibi üzerinde anlaşılmış, tek ve net bir tanımı yoktur ve cinsel doyumun ölçülebilmesi için kullanılan çok sayıda farklı boyutlar içeren ölçekler geliştirilmiştir. Genel itibarıyla cinsel doyum bireylerin yaşadıkları cinsel ilişkiyle ilgili duygu, düşünce ve tutumlarının tümü olarak tanımlanabilir (Lawrence ve Byers, 1998). Literatüre bakıldığında, özellikle uzun ilişkilerde ve evliliklerde romantik ilişki doyumunun

bireylerin cinsel doyumu arttıkça arttığı görülmektedir (Fields, 1983; Kumar, 1986; Morokoff ve Gilliland, 1993; Purnine ve Carey, 1997; Renaud vd., 1997; Sprecher, 2002; Byers, 2005).

2.3. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet (gender) ve biyolojik cinsiyet (sex) kavramlarının Türkçede ‘‘cinsiyet’’ kelimesi ile genel bir başlık altında kullanıldığı sıklıkla görülmektedir. Bu nedenle öncelikle toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kavramlarının arasındaki tanımsal farklılıklara odaklanmak gereklidir.

Biyolojik cinsiyet (sex), erkek ve dişiyi birbirinden ayıran fizyolojik ve biyolojik özellikler olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet (gender) ise kadın ve erkek arasındaki farkı belirtirken kültürel ve sosyal alanlara atıfta bulunur. Amerikan Psikoloji Derneği’ne (APA) göre toplumsal cinsiyet; kadın, erkek ya da nötr olma durumu olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet erkek veya kadın olmanın psikolojik, davranışsal, sosyal ve kültürel yönlerini ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri (gender roles) belirli bir kültürde erkekliği veya kadınlığı tanımlayan davranış kalıbı, kişilik özellikleri ve tutumlar olarak tanımlanmaktadır (APA Dictionary of Psychology, 2022).

Türkçedeki kullanımına bakıldığında ‘‘cinsiyet’’, biyolojik açıdan kadın ya da erkek kategorilerini temsil eden bir kelimedir. Bu kategorizasyon doğuştan gelmekle birlikte; hormonlar, genler ve kromozomlara göre belirlenmekte ve kültürün bu kategoriler üzerinde hiçbir etkisi bulunmadığı bilinmektedir. ‘‘Toplumsal cinsiyet’’ olarak dilimize geçen ‘‘gender’’ kavramı ise kadınlık ve erkekliğin sosyal kategorileridir (Helgeson, 2004). Toplumsal cinsiyet psikolojik, sosyal ve kültürel anlamları olan; belirli bir toplumda kadın ve erkeklerin farklı özelliklere sahip olmasını, kadın ve erkeklerden beklenen davranış farklılıklarını işaret eden bir statü olarak tanımlanmaktadır (Burr, 1999).

Toplumsal cinsiyet rollerinin tanımlanması, insanların kadın ya da erkek cinsiyetine biçilmiş olan toplumsal rollere göre davranması gerektiği beklentisini ortaya koymaktadır ve örtük ya da açık olarak toplumun çoğunluğu tarafından bu rollerin kabul gördüğü öne sürülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal yapının temel taşlarından olduğu için bireylerin sosyal ve kişisel yaşantısının neredeyse her alanında kalıp yargılar olarak karşısına çıkmaktadır (Eagly, 2000).

Cinsiyete dayalı kalıp yargılar yalnızca toplumsal ilişkileri değil, bireylerin kendiyile olan ilişkisini ve benlik algısını da etkilemektedir. Birey, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına uyduğu sürece kendini değerli hissederken, bu standartları karşılamadığında kendini değersiz hissedebilmektedir (Eagly, 2000). Toplum, kadının ve erkeğin davranış kalıpları konusunda bazı beklentilere sahiptir ve kişilerden cinsiyetlerine göre bu toplumsal cinsiyet rollerine sadık kalmalarını beklemektedir (Dökmen, 2004). Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bazı kalıp yargılar (gender stereotypes) olduğu bilinmekte ve bu kalıp yargıların kadınlardan ve erkeklerden beklediği ve genellediği cinsiyet özelliklerini sergilemelerine yönelik oluşan beklenti olarak tanımlamak mümkündür (İmamoğlu, 2008). Wood ve arkadaşları (1997) erkeklerin güçlü, baskın ve atılgan; kadınların şefkatli, sosyal ilişkilerde yakınlık gösteren ve duygularını dışa vurabilen özellikler taşıması gerektiği inancını test ettikleri çalışmalarında bu normlara uyan kişilerin kendileri ile ilgili daha pozitif bir algıya sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin davranışlarını ve kendilik algılarını doğrudan etkilediğinden, Morokoff ve arkadaşlarının (1997) da çalışmalarında ortaya koyduğu gibi, cinsellik ve cinsel atılganlık kavramıyla da doğrudan etkili olduğu görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet rollerine olan bakış açısı alan yazında geleneksel ve eşitlikçi yaklaşım olarak iki kategoride incelenmektedir. Geleneksel bakış açısı, kadınların ev işlerini yapan cinsiyet olması gerektiği, aktif bir profesyonel hayatları olmaması gerektiği; erkeklerin ise evdeki otorite olmaları, eve para getirmesi gereken kişi olmaları gibi beklentileri içeren ve

eşitlikçi olmayan bir bakış açısıdır (Basow, 1992). Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel bakış açısının, sosyal yaşamda kadınların erkeklerden daha dezavantajlı bir konuma düşmesine ve kadın cinsiyetine yönelik ayrımcılığa yol açtığı görülmektedir. Bu eşitsizliği sosyal hayatın içinde, iş yerlerinde, eğitim fırsatlarında, karar verme süreçlerinde, kariyer seçimlerinde, sağlık ve üreme alanlarında, aile içinde, neredeyse hayatın her alanında görebilmek mümkündür (Akın ve Demirel, 2003). Eşitlikçi bakış açısı ise aile yaşamı, profesyonel yaşam, sosyal yaşam ve eğitim alanlarında kadın ve erkeğin eşit hak ve sorumluluklara sahip olması gerektiğini savunmaktadır (Dökmen, 2004).

Özellikle geleneksel bakış açısının ortaya çıkardığı cinsiyetçilik (sexism), iki cinsiyetten birine, çoğunlukla da dezavantajlı grup olarak görülen kadınlara yönelik ayrımcı ve önyargılı inanç ve uygulamaların tümü olarak tanımlanmaktadır. Cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargılarının kabulü ile ilişkilidir ve bireysel, kurumsal, kültürel ya da örgütsel düzeylerde görülebilmektedir. Cinsiyetçilik bazı durumlarda açıkça sergilenirken, bazı durumlarda örtük olarak kendini göstermektedir. Bazı durumlarda ise önemsiz olarak algılandığından ve gündelik hayatın bir parçası olarak görüldüğünden eşit olmayan bu muamele normalleştirilebilmektedir (APA Dictionary of Psychology, 2022). Toplumsal cinsiyetçilik ise kadın cinsiyetine yönelik olumsuz algı ve tutumların ayrımcılığa yol açan davranışlar olarak kendini göstermesidir (Uğurlu Sakallı, 2002).

Cinsiyetçilik kavramının, toplumsal cinsiyet rollerine yüklenen anlamların zamanla değişmesi ile birlikte değişime uğradığı görülmektedir. Bu nedenle araştırmacılar cinsiyetçilik üzerine yaptıkları çalışmalarda yeni alt başlıklar kullanmaya başlamıştır (Uğurlu Sakallı, 2002). Cinsiyetçiliği düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik olarak iki ana başlıkta inceleyen Glick ve Fiske'ye (1996) göre düşmanca cinsiyetçilik kadının erkeğe bağımlı olduğu, erkekten daha aşağıda ya da daha zayıf olarak algılandığı gibi genellemeleri içeren bir cinsiyetçilik türü olarak tanımlanmaktadır. Korumacı cinsiyetçiliğin tanımına bakıldığında ise kadının korunmaya ve

yüceltmeye ihtiyacı olduğu gibi önyargıları ve inançları içerdiği ve bu tür cinsiyetçiliğin toplum tarafından daha olumlu algılandığı görülmektedir. Toplumun korumacı cinsiyetçiliği olumlu algılamasına rağmen bunun cinsiyetçiliğin başka bir türü olduğu, kadınlara zarar vermeye devam ettiği ve ataerkil yapıyı desteklediği unutulmamalıdır.

2.3.2. Toplumsal Cinsiyeti Açıklayan Kuramlar

Toplumsal cinsiyet literatürde birçok farklı bakış açısını yansıtan farklı kuramlarla açıklanmaktadır. Toplumsal cinsiyetin izlerini gördüğümüz ilk kuram Sigmund Freud'un kurucusu olarak kabul edildiği psikanalitik kuramdır. Freud'un kuramına göre kişilik gelişimi doğumla başlar ve ilk altı yıl toplumsal cinsiyet gelişimi sürecinde kritik rol oynamaktadır (Dökmen, 2004). Freud'un insan gelişimini açıkladığı Psikoseksüel Gelişim Kuramında 0-3 yaş arasını kapsayan oral ve anal dönemlerde, bebeğin cinsiyetler arasındaki farkı tanımadığı düşünülmektedir. 3-6 yaş kapsayan fallik dönemde ise çocuğun kadın ve erkek arasındaki farkı algılamaya başladığı düşünülmekte ve ebeveynleri ile bu dönemde özdeşim kurduğu savunulmaktadır. Freud'un kuramına göre bireylerin toplumsal cinsiyete dair farkındalığı da bu süreçte başlamaktadır (Geçtan, 2008). Freud'a göre bu süreçte erkek çocuklar babalarıyla, kız çocuklarsa anneleriyle özdeşim kurmaya başlar ve cinsiyetlerin toplumsal rollerine yönelik bakış açıları bu dönemde şekillenir (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyeti açıklarken en çok başvurulan kuramlardan diğeri ise Biyolojik Kuramdır. Cinsiyetlerin biyolojisine yönelik merak, Aristoteles'e kadar dayandırılabilir. Aristoteles bazı vücut sıvılarının kadında ve erkekte farklı olduğunu düşünmüş ve bu farklılığın davranışlara yansıdığını öne sürmüştür. 1800'lerde kadın ve erkek beyinleri üzerine yapılan incelemeler artmış, erkeklerde ön frontal lobun kadınlardan daha büyük hacimli olduğu; kadınların ise temporal lobunun erkeklerden daha gelişmiş olduğu gibi fikirler ortaya çıkmıştır. Geçmişteki bu tarz çalışmalarda kadın ve erkek beyinleri arasında fizyolojik farklar olduğu ispatlanmaya çalışılmış olsa da günümüz çalışmalarının ışığında böyle bir farktan bahsetmek

mümkün görünmemektedir (Nielsen, 1990). Erkeklerin kadınlardan daha üstün bir fizyolojiye sahip oldukları, biyolojik açıdan daha büyük bir beyne sahip oldukları ya da daha zeki oldukları gibi inanışların yanlışlığı günümüz çalışmalarıyla kanıtlanmış, bu tarz inançların cinsiyetlere atfedilen rollerle ve sosyal eşitsizlikle ilişkili olduğu kanısı güçlenmiştir (Dökmen, 2004).

Evrimsel Yaklaşımına bakıldığında, davranışın Sosyobiyolojik kökenlerini araştırdığı görülmekte ve açıklamalarını Darwin'in doğal seçim ilkelerine dayandırdığı görülmektedir. Darwin, doğal seçilimi hayatta kalma mücadelesi olarak açıklamaktadır ve evrimsel yaklaşımın savunucuları toplumsal cinsiyet rollerinin de bu mücadele sonucu ortaya çıktığını savunmaktadır. Kadının yavruya bakım veren rolünü üstlendiği, erkeğin ise daha saldırgan ve ailenin temel ihtiyaçlarını gidermesi gereken avcı ve savaşçı taraf olması gerektiği gibi fikirlere vurgu yapmakta ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin insanlık için hayati olduğunu savunmaktadır (Buss, 1998). Bu bakış açısının gelenekçi toplumsal cinsiyet yapısını beslediği ve sosyal eşitlik mücadelesine zarar verdiği düşünülmektedir (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyeti açıklayan diğer bir kuram olan Sosyal Öğrenme Kuramı, çocukların taklit yoluyla ebeveynleriyle özdeşleşebildiklerini savunmaktadır. Çocuğun gözlemlediği herhangi bir davranış çocuğu ceza ya da mutsuzluktan koruyorsa, çocuk sonunda bu davranışı tekrar etmeyi öğrenir ve tekrar etme eğilimine girer (Miller, 2008). Sosyal Öğrenme Kuramının savunucularından olan Bandura ve Walters (1977) çocukların toplumsal cinsiyet rollerini etraflarındaki yetişkinlerden model aldığını öne sürmektedir. Gözlemledikleri kişilerin davranışları toplum tarafından olumlu değerlendiriliyorsa ve pekiştiriliyorsa çocuklar da kendilerini bu rollerle özdeşleştirmektedir.

Piaget ve Kohlberg'in öncülüğü ile literatüre giren Bilişsel Gelişim Kuramına göre toplumsal cinsiyetin kazanımı çocukların bilişsel süreçleri ile ilişkilidir (Helgeson, 2004). Kohlberg, çocukların 2 ve 3.5 yaşları arasında cinsiyetleri insanların fiziksel görünümüne göre etiketlediğini öne sürmektedir. Örneğin çocuk saçları kısa olanları erkek olarak öğrenir ve

kendisini de fiziksel özelliklerine göre bu cinsiyet kategorisine sokar. Çocuklar 3.5-4 yaşlarında artık cinsiyetin geçici değil kalıcı ve değişmez olduğunu algılamaktadır. 4.5-7 yaş aralığında ise çocuklar tüm bu öğrenmelerin üzerine cinsiyetin yalnızca fiziksel görünümle alakalı olmadığını da eklemektedir (Dökmen, 2004).

Toplumsal Cinsiyet Şema Kuramına göre toplumsal cinsiyet bir şemadır, dolayısıyla diğer şemalar gibi çocuğun çevresinde gözlemledikleri ve kültürel tanımları öğrenmesi ile şekillenmektedir (Basow, 1986). Toplumdaki genel yargıları (erkeklerin güç, fiziksellik, cesaret, öfke vb. kadınların narinlik, tatlılık, sevimlilik vb. özellikler taşıması gerektiği inancı) gözlemleyerek öğrenen çocuklar bu toplumsal cinsiyet rollerini uygulama ve sürdürme eğilimindedirler (Dökmen, 2004).

Toplumsal cinsiyeti incelerken karşımıza çıkan ve toplumsal cinsiyet üzerine birçok farklı çalışmanın yürütüldüğü Feminist Kuram, kadın ve erkeğin yasal, politik ve sosyal alanda eşitliğinin sağlanması gerektiğini savunmaktadır. Feminist kuram geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlar için dezavantajlı bir sosyal yapı oluşturduğunu savunmakta, toplumsal cinsiyetin bir spektrum olarak kabul edilmesi gerektiğini ve kadın/erkek olarak düalist bir bakış açısıyla incelenemeyeceğini öne sürmektedir (Bryson, 2016).

2.3.3. Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik ve Romantik İlişkiler

Toplumsal cinsiyet rollerinin romantik ilişkiler üzerinde, özellikle ilişkinin ilk aşamalarında oldukça büyük etkisi olduğu bilinmektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında ilişkiyi başlatma rolünün erkeğin, başlatıcıya tepki verme rolünün kadın olmasının beklendiği görülmektedir (Winstead, Derlega ve Rose, 1997). İnsanın topluma uyum sağlaması ve toplum tarafından onay görmesi önemli bir ihtiyaçtır ve bireyler toplum tarafından kabul gören davranışları sürdürme eğilimindedir. Ancak geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan kalıp yargılara bağlılık ilişkilerde hem kadın hem erkek açısından

baskı yaratmakta, ilişki doyumunu ve psikolojik iyi oluşu olumsuz etkileyebilmektedir (Dökmen, 2004).

Cinsel davranışlar hakkında araştırmalar yapılırken genellikle hormonlar ya da cinsel organlar gibi fiziksel, biyolojik açıklamalara odaklanıldığı görülmektedir. Cinsellik konusunda kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların büyük oranda biyolojik cinsiyetteki farklılığa dayandığına inanmak; toplumsal cinsiyet rollerinin cinsellik üzerindeki etkisini azımsamaya yol açmaktadır. Örneğin biyolojik olarak erkeklerin kadınlardan daha yüksek cinsel dürtülere sahip olduğu ve cinsel ihtiyaçları giderilmediğinde fiziksel olarak acı verici bir duruma düşecekleri inancı, kadınların bu ihtiyaca cevap vermesi gerektiği gibi bir toplumsal cinsiyet rolü doğurmuştur. Aynı şekilde biyolojik olarak kadınların daha düşük cinsel dürtüye sahip olması beklendiğinden, yüksek cinsel dürtüye sahip kadınlar toplum tarafından tehdit olarak algılanmakta ve kadın cinselliği kontrol altında tutulmalı inancını pekiştirmektedir. Cinsel davranışın biyolojik bakış açısı yerine kişisel ve ilişkiyel bir çerçeveden incelenmesi ve kişinin kendilik algısının toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde şekillendiğini göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır (Morokoff, 2000).

Erkeklerin kadınlardan daha fazla cinsel dürtüye sahip olduğu yaygın bir inançtır. Oliver ve Hyde'in (1993) yaptığı meta analitik incelemede erkeklerin evlilik öncesi cinsellik yaşama konusunda kadınlardan daha serbest hissettiği, kadınların bu konuda erkeklerden daha yüksek kaygı, korku ve suçluluk yaşadığı görülmektedir. Aynı araştırmada erkeklerin kadınlardan sayıca daha fazla cinsel ilişki deneyimi olduğu, daha fazla partneri olduğu ve daha sık cinsel ilişki yaşadığı bulunmuştur. Blumstein ve Schwartz (1983) heteroseksüel, gey ve lezbiyen çiftlerle yaptıkları araştırmanın sonucunda en sık cinsel ilişki yaşayanların gey erkekler olduğu ve en az cinsel ilişki sıklığı gösterenlerin ise lezbiyen çiftler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmalara bakıldığında kadınların cinsel ilişki konusunda erkeklerden daha düşük motivasyona sahip oldukları söylenebilir.

Cinsel pasifliğin (sexual passivity) toplumsal cinsiyet açısından araştırıldığı bir çalışmada geleneksel cinsiyet rollerine yönelik tutumların kadınlar açısından artan cinsel pasiflik, erkekler açısından ise azalan pasiflik ile bağlantılı olduğu, aynı zamanda her iki cinsiyette de cinsel pasifliğin düşük cinsel doyum ve cinsel işlevsizlik ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Kiefer ve Sanchez, 2007).

Heteroseksüel kadınların cinsellikte geleneksel toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının önerdiği boyun eğici (submissive) davranışlarının cinsel doyum ve romantik ilişki doyumunu ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada 181 heteroseksüel çiftle çalışılmış, kadınların boyun eğici davranışları ile kişisel cinsel doyumları ve eşlerinin cinsel doyumunu arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Aynı zamanda azalan cinsel doyumun her iki taraf için de yakınlık algıları ve genel ilişki doyumunu üzerinde olumsuz etkisi olduğu ortaya çıkmıştır (Sanchez, Phelan, Moss-Racusin ve Good, 2012).

Yaycı ve Düşmez (2016) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 315 öğrenciden veri toplamış, öğrencilerin atılganlık düzeyleri ile erkek olma arasında düşük, anlamlı ve negatif yönlü, atılganlık düzeyleri ile kadın olma arasında düşük, anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine olan tutumların toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile ilişkisiyle ilgili yapılmış bir çalışmada 292 öğrenci ile çalışılmış, araştırma sonuçlarında fiziksel şiddete maruz kalan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı puanlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Flört şiddetinin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla beslendiği ve şiddetin kabul görmesine yol açtığı araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Selçuk, Avcı ve Mercan, 2018).

Toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel doyum ve cinsel özgüven arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 413 yetişkinden veri toplanmış, araştırma sonucuna bakıldığında eşitlikçi toplumsal cinsiyet tutumuna sahip bireylerin daha yüksek cinsel özgüven ve cinsel doyum bildirdiği görülmektedir (Karagöz, 2021).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma nicel yöntem, ilişkisel (correlational) modelde bir tarama araştırmasıdır. İlişkisel tarama modelinde değişkenler arasında var olan ilişkileri ortaya koymak hedeflenmektedir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmaya katılmanın ön koşulu, cinsel atılganlık ve romantik ilişki doyumunun ölçme araçlarında da ön koşul olarak belirtildiğinden, daha önce en az bir kez romantik ilişki ve cinsel birliktelik yaşamış olmak şeklinde belirlenmiştir. Bu nedenle amaçlı örneklem yöntemine başvurulmuştur (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Araştırma verileri çevrim içi ortamda toplanmıştır ve araştırma grubu 343 (236 kadın, 107 erkek) katılımcıdan oluşmaktadır. 343 katılımcının yaş ortalaması 30.22 olarak bulunmuştur. Katılımcıların ilişki sürelerinin ortalaması ise 51.28 ay olarak saptanmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgilerin sunulduğu tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.1.

Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Demografik	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	236	68.8
	Erkek	107	31.2
	Toplam	343	100
Medeni Durum	Bekar	225	65.6
	Evli	118	34.4
	Toplam	343	100
Eğitim Durumu	Lisans (Eğitimim devam ediyor.)	39	11.4
	Lisans mezunu	169	49.3
	Lisansüstü (Eğitimim devam ediyor.)	60	17.5

	Lisansüstü mezunu	64	18.7
	Lise mezunu	10	2.9
	Ortaokul mezunu	1	0.3
	Toplam	343	100
Cinsel Yönelim	Biseksüel (Birden fazla cinsiyete ilgi duyuyorum.)	18	5.2
	Heteroseksüel (Karşı cinse ilgi duyuyorum.)	319	93.0
	Homoseksüel (Hemcinslerime ilgi duyuyorum.)	5	1.5
	Demiseksüelim.		
	Heteroseksüel ya da biseksüel olup olmadığımı konusunda henüz emin değilim.	1	0.3
	Toplam	343	100
İlişki Süresi	0-12 ay	113	33.2
	13-48 ay	116	34.2
	49 ay ve üzeri	111	32.6
	Toplam	340	100

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Katılımcıların iznini almak, gönüllülüğü sağlamak ve araştırma hakkında katılımcıları bilgilendirmek adına araştırmacı tarafından Bilgilendirilmiş Onam Formu hazırlanmıştır. Araştırma cinsellik konusunda hassas sorular içerdiğinden bazı katılımcıların tetiklenme ihtimaline yönelik uyarıda bulunulmuş; amaçlı örneklemin koşulları belirtilmiş, araştırmanın gerekçesi ve paylaşılan bilgilerin gizliliği konusunda katılımcılar bilgilendirilmiştir.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırma sonuçlarında aydınlatıcı rol oynayacağı düşünülen biyolojik cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, ilişki durumu, ilişkinin devam etme süresi bilgilerini içermektedir.

3.3.3. Cinsel Atılganlık Ölçeği (SAS)

Cinsel Atılganlık Ölçeği (Sexual Assertiveness Scale for Women), Morokoff vd (1997) tarafından, kadınlarda cinsel atılganlığı ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, cinsel atılganlığı etkilediği düşünölen ilişkiyi başlatma (initiation), reddetme (refusal); gebeliği ve cinsel yolla bulaşan hastalıkları önleme atılganlığı (pregnancy sexually transmitted disease prevention assertiveness) alt boyutlarını içermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için üniversite öğrencileri ve üniversite öğrencisi olmayan iki örneklemden toplam 1.613 kadın ile çalışılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizleri, her iki örneklemdede 3 faktörün sabit kaldığını göstermektedir. Her iki örneklemdede test edilen yapısal modele göre; cinsel deneyimin, beklenen negatif eş tepkisinin ve öz yeterliliğin, cinsel atılganlığın tutarlı yordayıcıları olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu çalışmada cinsel atılganlığın bir şekilde ilişkinin doyumu, gücü ve uzunluğuyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Örnekleme, test tekrar test güvenilirliğini sağlamak için 6 ay ve 1 yıl sonra yeniden test edilmiş, Cinsel Atılganlık Ölçeğinin kadınların cinsel atılganlıklarını değerlendirmek ve anlamak için güvenilir bir araç olduğu ortaya konmuştur. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları ilişkiyi başlatma alt boyutu için .77, reddetme için .71, gebeliği ve cinsel yolla bulaşan hastalıkları önleme için .83 ve tüm ölçek için .75 olarak bulunmuştur (Morokoff vd., 1997).

Kadınlar için geliştirilmiş olan Cinsel Atılganlık Ölçeği, Noar vd. (2002) tarafından kondom kullanımı ile ilgili bir araştırmada üç farklı örnekleme (üniversite öğrencisi olan heteroseksüel erkekler, üniversite öğrencisi olmayan heteroseksüel erkekler ve risk altında olarak sınıflandırılan heteroseksüel erkekler) uygulanmış, araştırma sonuçlarına göre ölçeğin erkeklere uygulanabilir olduğu görölmüştür. Araştırmanın bir parçası olarak gerçekleştirilen Cinsel Atılganlık Ölçeğini Türkçeye uyarlama çalışmasında erkek katılımcılardan da veri toplanmış ve sonuçlar ilerleyen aşamada cinsiyete göre de değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın güvenilirlik analizi sonuçlarına göre ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha (α) .84 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına ayrı ayrı bakıldığında ilk alt boyut olan Başlatma Alt Boyutunun Cronbach Alpha değeri .76, ikinci boyut olan Reddetme Alt Boyutunun Cronbach Alpha değeri .82, üçüncü alt boyut olan Bilgi İletişim Alt Boyutunun Cronbach Alpha değeri .90 ve dördüncü alt boyut olan Doğum Kontrolü / Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıkların Önlenmesi Alt Boyutunun Cronbach Alpha değeri .87 olarak bulunmuştur.

3.3.3.1. Cinsel Atılganlık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlama Çalışması

Cinsel Atılganlık Ölçeğinin uyarlanması için ilk olarak ölçeğin orijinalini geliştirmiş olan Prof. Patricia Morokoff'tan izin alınmıştır (Bknz. Ek-6). İzin süreci tamamlandığında Uluslararası Test Komisyonu (ITC, 2017) tarafından önerilen ölçek uyarlama basamakları aşağıda detaylı şekliyle açıklandığı gibi takip edilmiş, ilk olarak bu basamaklardan ilk adım olan çeviri kısmı tamamlanmıştır. Ölçeğin İngilizceden Türkçeye çevrilme sürecinde çeviri tekrar çeviri yöntemi kullanılmış; alanda ve dilde yeterliliğe sahip olan üç uzman tarafından Türkçeye çevrilmiş, daha sonra bu çeviriler ilkinden farklı üç uzman tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Tüm çeviriler göz önüne alınarak araştırmacı ve tez danışmanı tarafından maddelere en uygun Türkçe çeviriler seçilerek ölçeğin Türkçe versiyonu elde edilmiştir. Ortaya çıkan bu son versiyon alana ve dile hâkim 25 kişiye gönderilmiş, maddelerin anlaşılabilirliği ve çevirinin uygunluğu konusunda görüşleri alınmış, bu şekliyle ölçek örnekleme uygulanabilir hale gelmiştir. Giriş bölümünde sınırlılıklar kısmında da belirtildiği üzere çalışmanın amaçlı örnekleme ile gerçekleştiriliyor olması ve cinsellikle ilgili sorular içermesi nedeniyle veriler tek örneklemeden (N=343) oluşmaktadır.

Ölçek 4 alt boyuttan (Başlatma Alt Ölçeği, Reddetme Alt Ölçeği, Bilgi İletişim Alt Ölçeği, Doğum Kontrolü / Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıkların Önlenmesi Alt Ölçeği) oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanmış maddelerinin ölçme aracının orijinal versiyonunun faktör yapısına uygun olup olmadığını test etmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

uygulanmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanırken, diyagonal ağırlıklandırılmış en küçük kareler kestirim yöntemi kullanılmıştır. DFA uyum ölçütleri dikkate alınarak modelin istatistiksel uyumuna bakılmıştır. Güvenirliğin kanıtlanması amacıyla Cronbach Alfa (α) iç-tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

3.3.3.1.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) Varsayımlarının Kontrolü

Bu çalışmada türkçeye uyarlama çalışması gerçekleştirilen Cinsel Atılganlık Ölçeğinin uyarlama aşamalarına dair açıklamalar ve doğrulayıcı faktör analizi bulguları bu bölümde açıklanmaktadır.

DFA varsayımlarının kontrol edilmesi aşamasında ilk olarak kayıp veri incelemesi yapılmış ve kayıp veri olmadığı belirlenmiştir. İkinci olarak çok değişkenli normallik incelenmiş, Mardia testinde verilerin çok değişkenli normalliği sağlamadığı belirlenmiş, aynı zamanda herhangi bir uç değere rastlanmamıştır. ZPRED-ZRESID saçılım grafiğine bakılarak eş varyanslılık varsayımının ve hataların bağımsızlığının sağlandığı görülmüştür. VIF değerleri incelendiğinde ise bu değerlerin 10'dan küçük olduğu görüldüğünden çoklu bağlantılılık sorunu gözlemlenmemiş, bu bilgilerle doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Kurulan modelde χ^2 değeri 391.201 ($p < .001$) ve serbestlik derecesi (df) 246'dır. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı $(391.201/246) = 1.60$, RMSEA değeri .04, SRMR değeri .07, CFI değeri .97, GFI değeri .96, NFI değeri .91 ve NNFI değeri .96'dır. Sonuçlar incelendiğinde modelin genel uyum katsayılarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu söylenebilmektedir. DFA sonucu ulaşılmış olan standardize edilmiş faktör yükleri ve standardize edilmiş hata kovaryansları Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 3.2.

Cinsel Atılganlık Ölçeğine İlişkin DFA Aracılığıyla Elde Edilen Standardize Edilmiş Faktör Yükleri ve Standardize Edilmiş Hata Kovaryansları

Faktör	Madde	Standardize Edilmiş Faktör Yükü	Standardize Edilmiş Hata Kovaryansı
Başlatma Alt Ölçeği	CA1	.29	.92
	CA2	.60	.64
	CA3	.74	.45
	CA4	.74	.45
	CA5	.57	.68
	CA6	-.57	.68
Reddetme Alt Ölçeği	CA7	.56	.69
	CA8	.67	.55
	CA9	.68	.54
	CA10	.80	.36
	CA11	.52	.73
	CA12	.75	.44
Bilgi İletişim Alt Ölçeği	CA13	.78	.40
	CA14	.87	.25
	CA15	.91	.18
	CA16	.68	.54
	CA17	.71	.50
	CA18	.72	.48
Doğum Kontrolü / Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıkların Önlenmesi Alt Ölçeği	CA19	.69	.52
	CA20	.77	.41
	CA21	.63	.61
	CA22	.83	.31
	CA23	.64	.59
	CA24	.81	.34

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi, faktör yüklerinin .57 ile .91 arasında, hata kovaryanslarının ise .18 ile .92 arasında değiştiği bulunmuştur.

Tablo 3.3.

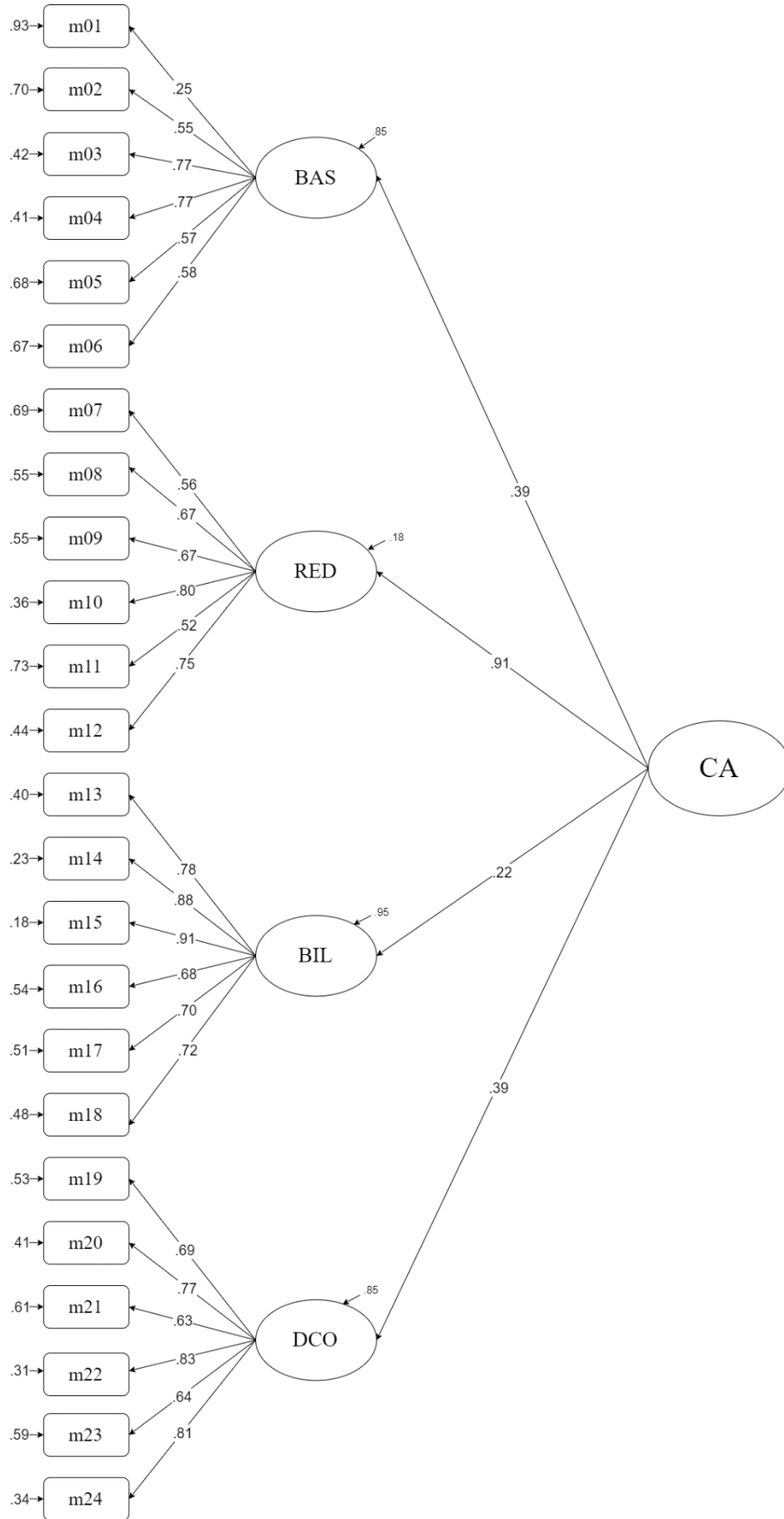
Uyum İndeksleri ve Kabul Edilebilir Uyum ile İyi Uyumu Gösteren Değerler Uyum Ölçütleri

Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum	İyi Uyum	Model Değeri	Yorum
χ^2/sd	$2 \leq \chi^2/sd \leq 5$	$0 \leq \chi^2/sd \leq 2$	1.60	İyi Uyum
RMSEA	$.05 \leq RMSEA \leq .08$	$.00 \leq RMSEA \leq .05$.04	İyi Uyum
SRMR	$.05 < SRMR < .08$	$.00 < SRMR < .05$.07	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	$.90 \leq CFI \leq .95$	$.95 \leq CFI \leq 1.00$.97	İyi Uyum

GFI	$.90 \leq GFI \leq .95$	$.95 \leq GFI \leq 1.00$.96	İyi Uyum
NFI	$.90 \leq NFI \leq .95$	$.95 \leq NFI \leq 1.00$.91	Kabul Edilebilir Uyum
NNFI	$.90 \leq NNFI \leq .95$	$.95 \leq NNFI \leq 1.00$.96	İyi Uyum

Birinci düzey DFA ile orijinal ölçeğin dört alt boyutunun bir arada cinsel atılganlık düzeyini temsil ettiğini ortaya koymak için ikinci düzey DFA gerçekleştirilmiştir. İkinci düzey faktör analizinde χ^2 değeri 453.572 ($p < .001$) ve serbestlik derecesi (df) 248'dir. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı $(453.572/248) = 1.83$, RMSEA değeri .04, SRMR değeri .07, CFI değeri .96, GFI değeri .96, NFI değeri .91 ve NNFI değeri .96 olarak bulunmuştur (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2021). İkinci düzey DFA'nın sonuçlarına göre kabul edilebilir uyum katsayıları ve modeli Şekil 1'de sunulmaktadır.

ŞEKİL 1: 2. Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

3.3.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu tarafından 2008 yılında geliştirilmiş Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, 38 madde ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları, “Eşitlikçi Cinsiyet Rolü”, “Kadın Cinsiyet Rolü”, “Evlilikte Cinsiyet Rolü”, “Geleneksel Cinsiyet Rolü” ve “Erkek Cinsiyet Rolü” olarak belirlenmiş, “Tamamen Katılıyorum” ibaresi 5 puan, “Kesinlikle Katılmıyorum” 1 puan olmak üzere 1-5 puan aralığında hesaplanmaktadır (Zeyneloğlu, 2008). Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190, en düşük puan ise 38’dir. Katılımcının alacağı en yüksek değer toplumsal cinsiyet rollerine yönelik “eşitlikçi bir tutum”a sahip olduğunu gösterirken alacağı en düşük değer toplumsal cinsiyet rollerine yönelik “geleneksel bir tutum”u ortaya koymaktadır. Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin .35-.79 arasında değişmekte olduğu ve Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısının .92 olduğu ortaya konmaktadır. Ölçek maddelerinin yüksek iç tutarlığa sahip olduğu ve ölçeğin yüksek güvenirliliği olduğu görülmektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Bu çalışmada, 343 kişilik örneklem için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarında ölçekteki 12. madde, 18. madde, 19. madde ve 22. maddenin faktör yükleri incelendiğinde bu maddelerin yüklerinin düşük olması nedeniyle ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Faktör yükü en düşük olan 19. madde (.00), ardından 22. Madde (.05), 12.madde (.07) ve 18. madde (.09) çıkarıldıktan sonra ölçek maddelerinin faktör yüklerinin en küçük .31 ve .79 aralığında değiştiği görülmüştür. Bu çalışma için ölçeğin iç-tutarlık güvenirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

3.3.5. İlişki Değerlendirme Ölçeği

Hendrick (1988) tarafından geliştirilen İlişki Doyum Ölçeği (Relationship Assessment Scale) romantik ilişkilerdeki ilişki doyumunu ölçmeyi hedeflemektedir. Curun (2001) ölçeği ilişkisi olan 140 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada Türkçeye uyarlamıştır. Ölçek yedili

likert tipinde ve toplam yedi maddeden oluşmaktadır. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucu ölçeğin tek faktörlü olduğu ortaya konmuştur. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .86 olarak belirlenmiştir. Maddeler faktör yükü bakımından incelendiğinde .56 ve .88 arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça ilişki doyumunun da arttığı görülmektedir (Curun, 2001).

Bu araştırmanın örneklemini için ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ve yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Önerilen modifikasyonlar incelendiğinde dördüncü ve yedinci madde ile birinci ve beşinci maddelerin hata kovaryansları eşleştirilmiştir. Modifikasyon yapıldıktan sonra kabul edilebilir sınırların dışında yer alan uyum katsayılarında iyileşme olduğu görülmüştür. ($\chi^2/sd = 4.52$, RMSEA = .10, SRMR = .03, NFI = .97, NNFI = .96, CFI = .98, GFI = .96, TLI = .96). Maddelerin faktör yüklerinin .54 ile .96 arasında değiştiği ve ölçüme ilişkin Cronbach Alfa değerinin .92 olduğu bulunmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Etik Kuruldan alınan araştırma izni sonrası araştırma verileri Google Forms aracılığıyla hazırlanmış bağlantı ile online olarak toplanmıştır. Gönüllülük esasına dayanan araştırmada katılımcılar Bilgilendirilmiş Onam Formunda araştırmayla ilgili detaylı bilgiyi okumuş, katılmayı onaylamıştır. Araştırma linki Whatsapp, Instagram, Twitter gibi sosyal mecralardan gönüllü katılımcılara ulaştırılmıştır. Bilgilendirilmiş Onam Formunu okuyan ve imzalayan katılımcılar sırasıyla Kişisel Bilgi Formunu, İlişki Değerlendirme Ölçeğini, Cinsel Atılganlık Ölçeğini ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğini doldurmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Bireylerin cinsel atılganlık düzeyleri, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve romantik ilişki doyumları arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla betimsel istatistiklere başvurulmuş aynı zamanda ve ilişkisel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Cinsel Atılganlık

Ölçeğinin uyarlama çalışması sırasında ölçeğin geçerlik kanıtları doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilmiştir. Katılımcıların romantik ilişki değerlendirme ölçeği ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların cinsel atılganlık ölçeğinden aldıkları puanları anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığını test etmek için ise aşamalı regresyon analizi kullanılmıştır. Verilerin analizi yapılırken SPSS 26.0 ve JASP V0.16 programlarına başvurulmuştur.

Öncelikle toplanan verilerde kayıp veri olup olmadığının kontrolü yapılmış, veri setinde kayıp veriye rastlanmamıştır. Değişkenlere ait tek boyutlu uç değer analizi, standart z puanlarının hesaplanması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Sonuçlara bakılarak değerlerin -3 ve +3 aralığında yer aldığı, tek değişkenli uç değer bulunmadığı. Çok değişkenli uç değerler ise Mahalanobis uzaklıkları hesaplanarak incelenmiş, $p = .001$ kritik değerinden küçük 1 değer olduğu belirlenmiş ve bu değer çıkarılmıştır görülmüştür. ZPRED-ZRESID saçılım grafiği incelendiğinde eş varyanslık varsayımının ve hataların bağımsızlığının sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. VIF değerleri ve tolerans değerleri incelendiğinde değişkenler arasında çoklu bağlantılılık problemi bulunmadığı görülmüştür (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2021). Veri setinin çoklu doğrusal regresyon analizi için uygunluğu varsayım kontrolü ile kanıtlanmıştır. İki den fazla kategori içeren ay bazında belirtilen ilişki süresi değişkeni kukla değişken olarak kodlanmış ve bu şekilde çoklu doğrusal regresyon analizine katılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Demografik Özellikler

Katılımcıların %68.8'i kadın, %31.2'si erkek; %65.6'sı bekar, %34.4'ü evlidir. Katılımcıların %96.9'u lisans ya da yüksek lisans eğitime devam eden veya bu derecelerden mezun oldukları görülmektedir. Katılımcıların cinsel yönelimine bakıldığında %93'ünün kendini heteroseksüel, diğer %7'nin ise homoseksüel, biseksüel ya da demiseksüel olarak tanımladığı görülmektedir. Son olarak ilişki süresine bakıldığında %32.9'unun 0-12 ay; %33.8'inin 13-48 ay; %32.4'ünün 49 ay ve üzeri ilişki uzunluğuna sahip olduğu ortaya çıkmıştır (ilişki süresi belirtmemiş olan 3 katılımcının ilişki süresi verisi analize dahil edilmemiştir). Cinsel Atılmanlık Ölçeği, İlişki Değerlendirme Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine ilişkin tanımlayıcı değerler Tablo 4.1.'de sunulmuştur.

Tablo 4.1.

Cinsel Atılmanlık Ölçeği, İlişki Değerlendirme Ölçeği ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı Değerler

	N	Min	Max	\bar{X}	Ss.
Cinsel Atılmanlık Ölçeği Toplam	343	47	117	91.73	13.00
İlişki Değerlendirme Ölçeği Toplam	343	7	49	35.34	9.72
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam	343	70	170	158.94	14.65

Cinsel Atılmanlık Ölçeği ortalaması (\bar{X} =91.73, SS=13.00); İlişki Değerlendirme Ölçeği ortalaması (\bar{X} =35.34, SS=9.72); Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ortalaması (\bar{X} =158.94, SS=14.65) olarak saptanmıştır.

4.2. Değişkenlere Yönelik Korelasyon Bulguları

Çalışmanın üç değişkeni olan cinsel atılganlık, romantik ilişki doyumu ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlara dair ilişkiler ve değişkenler arasındaki korelasyonel bulgular bu bölümde açıklanmaktadır.

Tablo 4.2.

Değişkenlere İlişkin Korelasyonlar

Değişken	CA	TCRT	İDÖ
CA	-		
TCRT	.36*	-	
İDÖ	.15*	.01	-

* $p < .05$ ve CA: Cinsel Atılganlık Ölçeği, TCRT: Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum Ölçeği, İDÖ: İlişki Değerlendirme Ölçeği

Tablo 4.2. incelendiğinde cinsel atılganlık ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ($r = .36, p < .05$), ilişki doyumu puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir ($r = .15, p < .05$).

Cinsel atılganlığın ilişki doyumu, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar ve demografik değişkenlere göre yordanmasında, çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Aşamalı regresyon analizi yapılırken araştırmadaki değişkenlerin regresyon modeline girişlerinin sırası istatistiksel kriterlere dayanır (Tabachnick ve Fidell, 2006). Aşamalı regresyon analizinde; Cinsel Atılganlık Ölçeği puanları, İlişki Değerlendirme Ölçeği puanları, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutum Ölçeği puanları ile katılımcıların cinsiyetleri, Analize ilişkin bulgular Tablo 4.3'te sunulmaktadır.

Tablo 4.3.

Cinsel Atılganlığın Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Yordayıcı	B	SHB	β	t	p	R ²	ΔR^2	Dz.R ²	F
1	Sabit	37,830	7,594		4,981	,000	0,130	0,130	0,127	50,766
	TCRT	,339	,048	,360	7,125	,000				
2	Sabit	47,918	7,992		5,996	,000	0,161	0,031	0,156	32,535
	TCRT	,285	,049	,304	5,814	,000				
	Cinsiyet	-5,210	1,469	-	-	,000				
3	Sabit	41,033	8,257		4,969	,000	0,181	0,020	0,174	24,948
	TCRT	,286	,049	,304	5,890	,000				
	Cinsiyet	-5,051	1,454	-	-	,001				
	IDO	,190	,066	,180	3,473	,004				

Gerçekleştirilen aşamalı regresyon analizi sonucuna göre yaş, cinsel yönelim, eğitim düzeyi ve ilişki süresi değişkenleri cinsel atılganlığı anlamlı düzeyde yordamadığından ($p > .05$) bu değişkenler aşamalı regresyon analizinde yer almamaktadır. Tablo incelendiğinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun, cinsiyetin ve ilişki doyumu analizde yer aldığı görülmektedir. Aşamalı regresyon analizinde sistem değişkenleri bağımlı değişken ile olan ilişki sıralarına göre sıraladığından analiz sonuçlarında bu şekilde raporlanmıştır. Cinsiyet değişkeni kadın ve erkek sıfır ve bir olarak kodlanarak kukla değişken ile analizde yer almıştır. Aşamalı regresyon analizi üç aşamada tamamlanmıştır. İlk aşamada açıklanan ve varyansı en yüksek olan (%13) toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum değişkeni görülmektedir [$F(1,340) = 50.77$; $p < .05$]. Cinsel atılganlık ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum değişkeni arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır. Daha sonra cinsiyet değişkeni açıklanan varyansa yaklaşık %3'lük katkı sağlayarak açıklanan varyansın %16'ya yükselmesini sağlamaktadır [$F(2,339) = 32.54$; $p < .05$]. Üçüncü aşamada ilişki doyumu değişkeni eklenerek açıklanan varyansı yaklaşık olarak %2 yükselterek yaklaşık olarak %18'e (düzeltilmiş $R^2 = \%17$) ulaşmasını sağlamıştır [$F(3,338) = 24.95$; $p < .05$].

Standardize edilmiş β katsayıları incelendiğinde, cinsiyet ve ilişki doyumu puanı kontrol altına alındığında, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum puanındaki 1 birimlik artışın cinsel atılganlık puanında .304 birim artışa yol açtığı görülmektedir. Dolayısıyla bu veri toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun daha eşitlikçi olmasının cinsel atılganlık düzeyini de artırdığı şeklinde yorumlanabilmektedir.

Analiz sonuçlarına bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum ve ilişki doyumu puanları kontrol altına alındığında cinsiyet değişkeninin cinsel atılganlığı yordadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kadınların erkeklere göre daha yüksek cinsel atılganlık düzeyine sahip oldukları yorumu yapılabilmektedir.

Son olarak, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum ve cinsiyet değişkenleri kontrol altına alındığında ilişki doyumu değişkeninin cinsel atılganlığı yordadığı görülmektedir. (.142) Dolayısıyla ilişki doyumu arttıkça cinsel atılganlık düzeyi artmaktadır yorumu yapılabilmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde, gerçekleştirilen çalışmanın bulguları alan yazındaki ilişkili araştırmalarla birlikte tartışılmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında cinsel atılganlığın en güçlü yordayıcısının toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar olduğu görülmektedir. Katılımcıların toplumsal cinsiyete yönelik tutum puanları arttıkça, yani katılımcılar toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi tutumlar sergiledikçe cinsel atılganlık puanlarının da arttığı yani cinsellikte daha atılgan oldukları görülmektedir. Alan yazına bakıldığında cinsel atılganlık ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili yapılmış çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Ancak Türkçe alan yazında doğrudan cinsel atılganlıkla ilişkili bir çalışma bulunmaması nedeniyle bu bölümde bahsi geçen araştırmalar Türkiye dışında gerçekleştirilmiş araştırmalarla sınırlıdır.

Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında cinselliği başlatan tarafın erkek, bu talebe karşılık vermesi gereken tarafın ise kadın olduğu inancının yerleşik olduğu bilinmektedir (Lott, 1987). Amerika'da gerçekleştirilmiş, geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik arasındaki ilişkilerin incelendiği bir araştırmada 18-35 yaş arası 585 kişiden veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarında geleneksel cinsiyet rollerine olan inanç arttıkça cinsel atılganlık düzeyinin düştüğü bulunmuştur (Woerner ve Abbey, 2017). Kore'de, 373 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışmada kadınların cinsel atılganlık düzeyleri ve cinsel atılganlığı etkileyen faktörler incelenmiş, geleneksel toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olmanın cinsel atılganlık düzeyini düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır (Choi, 2016).

Alan yazında toplumsal cinsiyet rollerinin cinsel atılganlığı yordamadığı bazı çalışmalara da rastlanmaktadır. İran'da 120 evli kadın ile yapılmış bir çalışmada kadınların cinsel atılganlığı ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya

konmuş, cinsel doyum değişkeni ve cinsel atılganlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Azmoode, Firoozi, Sadeghi Sahebzad ve Asgharipour, 2016). Amerika’da yapılmış diğer bir çalışmada LGBTQ+ bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel atılganlık ve cinsel mağduriyet arasındaki ilişki incelenmiş, 455 kişilik bir örneklemden veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarında toplumsal cinsiyet ve cinsel atılganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış, ancak toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında kadınlık rolünün cinsel mağduriyetle ilişkili olduğu görülmüştür (Ho, Ehman ve Gross, 2021).

Bu çalışmanın katılımcılarının demografik özelliklerine bakıldığında çoğunluğun lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip ve yine çoğunluğun kadınlardan olduğu görülmektedir. Aynı zamanda katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum puanlarının yüksek yani katılımcıların çoğunluğunun eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu söylenebilmektedir. Eşitlikçi tutumun görüldüğü bir örneklemden cinsel atılganlık puanlarının da yüksek çıkması beklenen bir sonuç olmakla birlikte, özellikle kadın katılımcılarda veri toplama sürecinde gözlenen araştırmanın gizliliği ve anonimliği konusundaki endişeleri ayrıca araştırılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma sonuçlarında cinsel atılganlığı yordayan diğer bir değişkenin cinsiyet değişkeni olduğu görülmektedir. Bu çalışma sonucunda, romantik ilişki doyumunu ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum değişkenleri kontrol altına alındığında, kadın katılımcıların cinsel atılganlık düzeyinin erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada kullanılan Cinsel Atılganlık Ölçeğinin orijinalinin ilk olarak kadınlar için oluşturulduğu ancak zamanla alan yazındaki diğer çalışmalarda erkek katılımcılara da uygulandığı göz önüne alındığında, cinsiyet değişkeni ve cinsel atılganlık ile ilişkili çalışmaların sonuçlarına da ulaşılabilmektedir.

Cinsel atılganlıkta cinsiyet değişkenine bakıldığında alan yazında kadınların erkeklerden daha yüksek cinsel atılganlık puanına sahip olduğu belirtilen bazı araştırmalara

rastlanmaktadır. Kore’de %54.3’ü kadın toplam 322 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilmiş çalışmada kadın öğrencilerin cinsel atılganlık puanlarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kim vd., 2019). Karanlık üçlü ve cinsel atılganlığın ilişkisini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiş bir araştırmada 129 kadın ve 79 erkekten (N=208) veri toplanmış, çalışma sonuçlarına göre kadınların erkeklerden daha yüksek cinsel atılganlığa sahip olduğu bulunmuştur (Lyons vd., 2022). Kore’de gerçekleştirilmiş bir çalışmada ebeveyn-çocuk ilişkisi, öz güven ve cinsel atılganlık arasındaki ilişkinin incelendiği, kadın ve erkek 470 üniversite öğrencisinin katılım gösterdiği çalışmada kadın üniversite öğrencilerinin erkek üniversite öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek düzeyde cinsel atılganlık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Kim ve Park, 2015).

İspanya’da gerçekleştirilmiş 18-87 yaş aralığında 1,619 erkek ve 1,755 kadının katıldığı cinsel atılganlığın yordayıcılarının araştırıldığı bir çalışmada erkeklerin cinsel atılganlık ölçeğinin başlatma alt ölçeğinde erkeklerin kadınlardan daha atılgan olduğu, reddetme alt ölçeğinde ise herhangi bir cinsiyet farkı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Santos Iglesias vd., 2013). Dört farklı ülkeden 1985 katılımcının oluşturduğu örnekleme, bireylerin cinsel atılganlık düzeyinin sosyal güç ve cinsel saygınlık ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına bakıldığında erkeklerin kadınlardan anlamlı düzeyde daha yüksek cinsel atılganlığa sahip oldukları görülmüştür (Lammers ve Stoker, 2019). Morokoff vd. (2009) cinsel mağduriyet, depresyon ve cinsel atılganlık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada 473 kadın ve erkekle çalışılmış, kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet kalıp yargıları nedeniyle daha az cinsel atılgan olacağı inancının aksine kadın ve erkek katılımcıların cinsel atılganlıkları arasında anlamlı düzeyde bir fark bulunmadığı ortaya konmuştur.

Bu çalışmadaki kadın katılımcıların sayısı erkek katılımcıların neredeyse iki katı olduğu göz önüne alındığında, cinsiyete dayalı yapılacak yorumların sayısal olarak daha eşit bir örnekleme tekrarlanması önemli bir konu olarak görülmektedir. Ayrıca yukarıda da

değınildiği gibi kadın katılımcıların araştırmaya katılırken gizlilik ve anonimlik konusundaki endişelerinin cinsel atılğanlığın yüksek çıkması durumuyla çeliştiği yorumu yapılabilir. Bu konuda yapılabilecek derinlemesine araştırmalar ve kişilerin cinsel atılğanlığı algılayış biçimlerine daha yakından mercek tutulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonuçlarında cinsel atılğanlığı yordayan son değişkenin ilişki doyumunu değişkeni olduğu görülmektedir. İlişki doyumunu puanlarının, toplumsal cinsiyet rolleri tutum ve cinsiyet değişkenleri kontrol altına alındığında cinsel atılğanlık düzeyi ile anlamlı düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında romantik ilişki doyumunu, evlilik doyumunu ve cinsel doyum düzeylerinin cinsel atılğanlık ile ilişkisinin incelendiği çok sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Yapılan bir çalışmada 18-31 yaş arası 100 kadınla yapılmış olan bir araştırmada, kadınların cinsel atılğanlık düzeyleri ve evlilik doyumları arasındaki ilişki incelenmiş, cinsel atılğanlık ile cinsel doyum ve evlilik doyumunu arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Hurlbert, 1991). May ve Johnston'ın (2022) 304 heteroseksüel kadın ile yaptıkları bir çalışmada yüksek cinsel atılğanlığın yüksek romantik ilişki doyumunu ile açıklandığı ortaya konmuştur. Örneklemini 698 heteroseksüel çiftin oluşturduğu bir çalışmada cinsel konularda daha açık iletişim kurabilen ve cinsel atılğanlığı daha yüksek olan çiftlerin diğer çiftlerden daha yüksek romantik ilişki doyumuna sahip olduğunu bildirdikleri görülmektedir (Greene ve Faulkner, 2005). Lee'nin (2017) yaptığı çalışmada, 270 kadın üniversite öğrencisinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin cinsel atılğanlık düzeyi ve romantik ilişki doyumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın katılımcılarının ilişki doyumunu puanlarının yüksek olması yani çalışmanın ilişki doyumunu yüksek bireylerle gerçekteşirilmiş olması cinsel atılğanlığı ve cinsel doyumunu pozitif yönde etkileyebileceğinden, farklı örneklemlerde yeniden değerlendirilebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu çalışma cinsel atılganlık, romantik ilişki doyumu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ek olarak, cinsel atılganlık ile demografik değişkenlerin arasındaki ilişki incelenmiştir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumların cinsel atılganlığı yordadığı bulunmuştur. Demografik değişkenler ve cinsel atılganlık arasındaki ilişkilere bakıldığında cinsiyetin cinsel atılganlık düzeyini yordadığı görülmüştür. Son olarak romantik ilişki doyumunun cinsel atılganlığı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutum puanı arttıkça, diğer bir ifadeyle eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri benimseme düzeyi arttıkça; romantik ilişki doyumu arttıkça cinsel atılganlığın da arttığı bulunmuş, ayrıca kadınların erkeklere göre daha yüksek cinsel atılganlık düzeyine sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

6.2. Öneriler

Bu bölümde çalışmanın değişkenleri ile ilgili olan araştırmacılara ve psikolojik danışmanlara öneriler yer almaktadır.

6.2.1. Araştırmacılara Öneriler

1. Cinsel atılganlık konusu Türkçe alan yazında henüz yer almadığından, cinsel atılganlık konusunun Türkiye’de daha çok çalışılan bir konu haline gelmesi ve uyarlanan ölçeğin sonraki araştırmacılar tarafından kullanılmasının Türkçe alan yazında özellikle kadınların cinselliği ile ilgili yapılabilecek çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

2. Bu araştırmanın değişkenleri ile cinsel atılğanlık arasında açıklanan varyansın %18 olduğu göz önüne alındığında, cinsel atılğanlıkla ilişkili alan yazındaki diğer değişkenlerin (cinsel doyum, evlilik doyumu, cinsel mağduriyet, flört şiddeti, cinsel şiddet, kendini susturma, cinsel istismara maruz kalma vb.) araştırmalarda kullanılmasının, Türkiye örneklemelerinde test edilmesinin daha kapsamlı sonuçlara ulaşmakta faydalı olacağı düşünülmektedir.

3. Bu çalışmanın örnekleminin büyük çoğunluğunu heteroseksüel katılımcılar oluşturduğundan cinsel atılğanlığın LGBTİQ+ bireylerin oluşturduğu örneklemelerde de incelenmesinin yeni bilgilere ışık tutmak konusunda faydalı olacağı düşünülmektedir.

4. Bu çalışma bireylerle gerçekleştirildiğinden, partnerler arasındaki cinsel atılğanlık düzeylerine aralarındaki farklılıklara dair bir bilgi sunmamaktadır. Romantik ilişki yaşayan iki bireyin ilişki doyumu, cinsel atılğanlık düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi özellikle romantik ilişki doyumu ve cinsellik konularında derinlemesine bilgiler sunabilir.

5. Cinsel atılğanlık konusunda yapılan araştırmaların büyük çoğunun nicel araştırma olduğu göz önünde bulundurulduğunda ve cinselliğin kültürden doğrudan etkilenen bir konu olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yapılacak nitel araştırmaların Türkiye'deki örneklemelerde daha detaylı bilgiye ulaşmayı sağlayacağı düşünülmektedir.

6.2.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Cinsel atılğanlığın kavramsallaştırılması, Türkiye'de kullanımının yaygınlaşması ve bu konudaki bireysel ve toplumsal farkındalığın artırılmasının bireylerin doyumu yüksek ve daha sağlıklı ilişkiler kurabilmesi konusunda destekleyici ve önleyici olacağı düşünülmektedir.

2. Toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumların anlaşılması, bireylerin ve toplumun eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini benimsenmesinin cinsel atılğanlığı arttırdığı, bireylerin daha sağlıklı cinsel yaşantılar geliştirebilmesi için gerekli olduğu düşünülmektedir. Daha eşitlikçi ve

atılğan bir yapının özellikle kadınların maruz kaldığı istismar, ilişki içi şiddet gibi durumlarda koruyucu olabileceği düşünüldüğünden, toplumsal cinsiyet eşitliğinin bireyler ve toplum açısından kazanımlarını içeren psiko eğitimler ve seminerler düzenlenebilir.

3. Özellikle kadınların cinsel istismar, flört şiddeti, kendini susturma gibi konularda çoğunlukla mağdur konumunda oldukları düşünüldüğünde cinsel atılğanlık eğitiminin lise ve üniversite düzeyinde önleyici programlara dahil edilmesinin cinsel sağlık ve sağlıklı yakın ilişkiler kurabilme açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

4. Cinsel atılğanlık cinsel ilişkiyi başlatma, cinsel ilişkiyi reddedebilme, cinsellik hakkında açık iletişim kurabilme ve cinsel yolla bulaşan hastalıkları önleme / istenmeyen gebelikleri engelleme konularında kişilerin davranış biçimlerine ve tutumlarına ışık tutmaktadır. Bu konuların cinsel sağlık derslerinde işlenmesinin toplumsal farkındalığı artıracığı düşünülmektedir.

5. Psikolojik danışmanlar için cinsel atılğanlığın anlaşılması, özellikle cinsel istismar öyküsüyle gelen danışanlarla çalışırken yeni bir bakış açısı sunabilir. Cinsellikte rıza kavramı, hayır diyebilme, sınır çizebilme, ihtiyaç ve isteklerini dile getirebilme konularını doğrudan içeren bu kavramın danışanlara sunulmasının daha sağlıklı ilişkiler konusunda danışanlara rehberlik ederken faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Alberti, R., & Emmons, M. (2002). *Atılganlık hakkınızı kullanın*. (S. Kaplan, Çev.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Alvarado, S. L. L., Van Parys, H., Jerves, E., & Enzlin, P. (2020). Development of sexual assertiveness and its function for human sexuality: a literature review. *Revista Interamericana de Psicología/Interamerican Journal of Psychology*, 54 (2).
- APA Dictionary of Psychology. (2022, Nisan 19). APA Dictionary of Psychology: <https://dictionary.apa.org/> adresinden edinilmiştir.
- Arı, R. (1989). *Üniversite öğrencilerinin baskın ben durumları ile bazı özlük niteliklerinin ben durumlarına, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aube, J., & Koestner, R. (1995). Gender characteristics and relationship adjustment: Another look at similarity-complementarity hypotheses. *Journal of Personality*, 63(4), 879-904.
- Azmoude, E., Firoozi, M., Sadeghi Sahebzad, E., & Asgharipour, N. (2016). Relationship Between Gender Roles and Sexual Assertiveness in Married Women. *International journal of community based nursing and midwifery*, 4(4), 363–373.
- Bagwell-Gray, M. E., Messing, J. T., & Baldwin-White, A. (2015). Intimate partner sexual violence: A review of terms, definitions, and prevalence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 316-335.
- Bahrampour, B., & Lamyian, M. (2022). The relationship between sexual health literacy and sexual assertiveness in married women: a quantitative study in southern Iran. *Payesh (Health Monitor)*, 21(1), 59-67.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs: Prentice-hall.

- Basat, Ç. (2004). *An exploration of marital satisfaction, locus of control, and self-esteem as predictors of sexual satisfaction*. (Unpublished Master's Thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Basow, S. (1986). *Gender stereotypes traditions and alternatives*. California: Brooks/Cole Publishing Company.
- Basow, S. A. (1992). *Gender stereotypes and roles*. California: Brooks/Cole Publishing Company Pacific Grove.
- Berscheid, E., ve Peplau, L. A. (1983). *The emerging science of relationships*. In H. H., Kelley, E. Berscheid, A Christensen, J. H. Harvey, T.L Huston, & G. Levinger, *Close Relationships*. New York: Percheron Press.
- Blumstein, P., & Schwartz, P. (1983). *American couples: money, work, sex*. New York: William Morrow.
- Bourdeau, B., Thomas, V. K., Long, J. K. (2008). Latino Sexual Styles: Developing a Nuanced Understanding of Risk. *The Journal of Sex Research*, 45 (1) 71-81.
- Bozkurt, E. (1989). *Üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeyini etkileyen sosyo ekonomik faktörler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Bryson, V. (2016). *Feminist political theory*. London: Macmillan International Higher Education.
- Buehler, C. J. ve Wells B. L. (1981). Counseling the romantic. *Family Relations*.30 (3) 452-458.
- Burr, V. (1999). *Gender and social psychology*. London: Routledge Publications.
- Buss, D. M. (1998). *Psychological sex differences: origins through sexual selection*. J. K. Norem, & B. McVicker içinde, *The Gender and Psychology Reader* (s. 228-235). New York: New York University Press.

- Byers, E. S. (2005). Relationship satisfaction and sexual satisfaction: A longitudinal study of individuals in long-term relationships. *The Journal of Sex Research*, 42, 113-118.
- Choi, S. H. (2016). Factors influencing sexual assertiveness of women university students in nursing. *Journal of Korean Academy of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 25(4), 367-374.
- Collins, W. A. (2003). More and myth: the developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 1-24.
- Collins, W. A., Welsh, D., P. ve Furman, W. (2009). Adolescent Romantic Relationship. *Annual Reviews of Psychology*, 60, 631-652.
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Çokluk, Ö. S., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, S. (2021). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Darden, M. C., Ehman, A. C., Lair, E. C., & Gross, A. M. (2019). Sexual compliance: Examining the relationships among sexual want, sexual consent, and sexual assertiveness. *Sexuality & Culture*, 23, 220-235.
- Deveci, G. (2021). *Yetişkin bireylerin nesne ilişkileri ve savunma düzenekleri ile romantik ilişki doyumları ve cinsel doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Eagly, A. (2000). *Gender roles*. E. K. A içinde, *Encyclopedia of Psychology* (s. 448-453). New York: Oxford University Press.

- Fetterolf, J. C., Sanchez, D. T. (2015). The costs and benefits of perceived sexual agency for men and women. *Archives of Sexual Behavior, 44* (4) 961-970.
- Fields, N. S. (1983). Satisfaction in long-term marriages. *Social Work, 28*, 37–41
- Finkelhor, D. (1987). The trauma of child sexual abuse: Two models. *Journal of Interpersonal Violence, 2*, 348-366.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education: Eight Edition*. New York: McGraw-Hill.
- Gallant, S. J., Coons, H. L., & Morokoff, P. J. (1994). *Psychology and women's health: Some reflections and future directions*. Psychological perspectives on women's health, 315-346.
- Geçtan, E. (2008). *Psikanaliz ve sonrası*. Ankara: Metis Yayınları.
- Gjesme, T. (1983). Introduction: An inquiry into the concept of future orientation. *International Journal of Psychology, 18*(1-4), 347-350.
- Glick, P., & Fiske, T. S. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology, 49*, 491-512.
- Greene, K., Faulkner, S. L. (2005). Gender, Belief in the Sexual Double Standard, and Sexual Talk in Heterosexual Dating Relationships. *Sex Roles, 53* (3/4), 239-251.
- Guo, B., & Huang, J. (2005). Marital and sexual satisfaction in Chinese families: Exploring the moderating effects. *Journal of Sex and Marital Therapy, 31*, 21-29.
- Haghparast, Z., Riazi, H., Shams, J., Ahmadi, F., & Montazeri, A. (2021). Sexual assertiveness in women with and without substance-dependent partners: A comparative study. *Women & Health, 61*(7), 680-688.

- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33, 313-328.
- Hasdemir, K. (2014). *Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişki* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Hawkins, J. L. (1968). Associations Between Companionship, Hostility and Marital Satisfaction. *Journal of Marriage and The Family*, 647-650.
- Helgeson, V. (2004). *The psychology of gender*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 93-98
- Hendrick, S. S., Hendrick, C., & Adler, N. L. (1988). Romantic Relationships: Love, Satisfaction, and Staying Together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 980-988.
- Ho, L. Y., Ehman, A. C., & Gross, A. M. (2021). Gender roles, sexual assertiveness, and sexual victimization in LGBTQ individuals. *Sexuality & Culture*, 25, 1469-1489.
- Hurlbert, D. F. (1991). The role of assertiveness in female sexuality: A comparative study between sexually assertive and sexually nonassertive women. *Journal of sex & marital therapy*, 17(3), 183-190.
- International Test Commission. (2017). The ITC guidelines for translating and adapting tests (2nd edition). <https://www.intestcom.org/> adresinden alınmıştır.
- İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi* (doktora tezi). Marmara Üniversitesi (Turkey) ProQuest Dissertations Publishing (28549928).

- Jose, O., & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33, 73-85.
- Karagöz, M. (2021). *Toplumsal cinsiyet rolleri ile cinsel doyum ve özgüven arasındaki ilişkinin incelenmesi* (yüksek lisans tezi). İstanbul Kent Üniversitesi.
- Karlsson, G. (1963). *Adaptability and communication in marriage*. New Jersey: The Bedminster Press.
- Kassin, S., Fein, S., ve Markus, H. R. (2013). *Social psychology*. (9 ed.). California: Cengage Learning.
- Kelley, E. L., Orchowski, L. M., & Gidycz, C. A. (2016). Sexual victimization among college women: Role of sexual assertiveness and resistance variables. *Psychology of violence*, 6(2), 243-252.
- Kennett, D. J., Humphreys, T. P., & Bramley, J. E. (2013). Sexual resourcefulness and gender roles as moderators of relationship satisfaction and consenting to unwanted sex in undergraduate women. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 51-58.
- Kiefer, A. K., & Sanchez, D. T. (2007). Scripting sexual passivity: A gender role perspective. *Personal Relationships*, 14(2), 269-290.
- Kim, B. M., & Park, J. S. (2015). Relationships among parent-child communication, self-esteem and sexual assertiveness for male and female university students: Gender difference. *Korean Journal of Women Health Nursing*, 21(1), 11-22.
- Kim, Y., Lee, E., & Lee, H. (2019). Sexual double standard, dating violence recognition, and sexual assertiveness among university students in South Korea. *Asian Nursing Research*, 13(1), 47-52.
- Kitzinger, C., Frith, H. (1999). Just Say No? The Use of Conversation Analysis in Developing a Feminist Perspective on Sexual Refusal. *Discourse Society*, 10 (3) 293-316.

- Kumar, P. (1986). Psychological study of factors in marital happiness. *Indian Journal of Current Psychological Research*, 1, 73–76.
- Kurdek, L. A., & Schmitt, J. P. (1986). Relationship quality of partners in heterosexual married, heterosexual cohabiting, and gay and lesbian relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 711-720.
- Lammers, J., & Stoker, J. I. (2019). Power affects sexual assertiveness and sexual esteem equally in women and men. *Archives of Sexual Behavior*, 48, 645-652.
- Lawrance, K., and Byers, E.S. (1995). Sexual satisfaction in heterosexual long-term relationships: The interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *Personal Relationships*, 2(2), 267-285.
- Lee, J. Y. (2017). Predictors of female college students' relationship satisfaction: Attachment and sexual assertiveness. *Psychological Studies*, 62, 70-74.
- Lewin, M. (1985). Unwanted intercourse: The difficulty of saying no. *Psychology of Women Quarterly*(9), 184-192.
- Livingston, J. A., Testa, M., & VanZile-Tamsen, C. (2007). The reciprocal relationship between sexual victimization and sexual assertiveness. *Violence Against Women*, 13(3), 298-313.
- Lott, B. (1987). *Women's lives: Themes and variations in gender learning*. 2nd ed. Pacific Grove, CA: Brooks-Cole.
- Lyons, M., Houghton, E., Brewer, G., & O'Brien, F. (2022). The dark triad and sexual assertiveness predict sexual coercion differently in men and women. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7-8).
- Manago, A. M., Ward, L. M., Aldana, A. (2015). The Sexual Experience of Latino Young Adults in College and Their Perceptions of Values About Sex Communicated by Their Parents and Friends. *Emerging Adulthood*, 3 (1) 14-23.

- Mattson, R. E., Rogge, R. D., Johnson, M. D., Davidson, E. K., & Fincham, F. D. (2013). The positive and negative semantic dimensions of relationship satisfaction. *Personal Relationships, 20*(2), 328-355.
- May, A., & Johnston, K. L. (2022). Ego-centred and partner/activity-focused sexual satisfaction: the role of self-esteem and sexual assertiveness in cisgender heterosexual women. *Sex Roles, 86*(3-4), 179-188.
- Ménard, A. D., & Offman, A. (2009). The interrelationships between sexual self-esteem, sexual assertiveness and sexual satisfaction. *Canadian Journal of Human Sexuality, 18*, 35-45.
- Miller, P. H. (2008). *Gelişim psikolojisi kuramları*. (B. Onur, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Morokoff, P. J. (2000). *A cultural context for sexual assertiveness in women*. In C. B. Travis & J. W. White (Eds.), *Sexuality, society, and feminism* (pp. 299–319). American Psychological Association.
- Morokoff, P. J., & Calderone, K. L. (1994). Sexuality and infertility. *Psychological Perspectives on Women's Health, 251-284*.
- Morokoff, P. J., & Gilliland, R. (1993). Stress, sexual functioning, and marital satisfaction. *The Journal of Sex Research, 30*, 43–53.
- Morokoff, P. J., Quina, K., Harlow, L. L., Whitmire, L., Grimley, D. M., Gibson, P. R., & Burkholder, G. J. (1997). Sexual Assertiveness Scale (SAS) for Women: Development and Validation. *Journal of Personality and Social Psychology, 790-804*.
- Morokoff, P. J., Redding, C. A., Harlow, L. L., Cho, S., Rossi, J. S., Meier, K. S., ... & Brown-Peterside, P. (2009). Associations of sexual victimization, depression, and sexual assertiveness with unprotected sex: A test of the multifaceted model of HIV risk across gender. *Journal of Applied Biobehavioral Research, 14*(1), 30-54.

- Moss, B. F., & Schwebel, A. I. (1993). Marriage and Romantic Relationships: Defining Intimacy in Romantic Relationships. *Family Relations*, 42(1), 31-37.
- Muehlenhard, C. L., & McCoy, M. L. (1991). Double Standard Double Bind: The Sexual Double Standard and Women's Communication about Sex. *Psychology of Women Quarterly*(15), 447-461.
- Neyer, F. J., & Voigt, D. (2004). Personality and social network effects on romantic relationships: a dyadic approach. *European Journal of Personality*, 18(4), 279-299.
- Nielsen, J. M. (1990). *Sex and gender in society: perspectives on stratification*. Illinois: Waveland Press.
- Noar, S. M., Morokoff, P. J., & Redding, C. A. (2002). Sexual assertiveness in heterosexually active men: A test of three samples. *AIDS Education and Prevention*, 14(4), 330-342.
- Noar, S. M., Morokoff, P. J., Harlow, L. L. (2002). Condom Negotiation in Heterosexually Active Men and Women: Development and Validation of a Condom Influence Strategy Questionnaire. *Psychology Health*, 17(6) 711-735.
- Nurmi, J. E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. *Developmental Review*, 11(1), 1-59.
- Ogletree, R. J. (1993). Sexual coercion experience and help-seeking. *Journal of American College Health*, 149-153.
- Oliver, M. B., & Hyde, J. S. (1993). Gender differences in sexuality: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 114(1), 29.
- Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (1983). Learned helplessness and victimization. *Journal of Social Issues*, 2, 103-116

- Purnine, D. M., & Carey, M. P. (1997). Interpersonal communication and sexual adjustment: The roles of understanding and agreement. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 65*, 1017-1025.
- Renaud, C., Byers, E. S., & Pan, S. (1997). Sexual and relationship satisfaction in Mainland China. *The Journal of Sex Research, 34*, 399-410.
- Renaud, C., Byers, E. S., & Pan, S. (1997). Sexual and relationship satisfaction in Mainland China. *The Journal of Sex Research, 34*, 399-410.
- Rickert, V. I., Sanghvi, R., Wiemann, C. M. (2002). Is Lack of Sexual Assertiveness among Adolescent and Young Adult Women a Cause for Concern? *Perspectives on Sexual and Reproductive Health, 34* (4) 178-183.
- Rodoplu, A. (2019). *Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ile Cinsel Doyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Rodriquez, G., Johnson, S. W., Combs, D. C. (2001). Significant Variables Associated with Assertiveness Among Hispanic College Women. *Journal of Instructional Psychology; Milwaukee, Wis., 28* (3).
- Rusbult, C. E., Johnson, D. J., & Morrow, G. D. (1986). Predicting satisfaction and commitment in adult romantic involvements: An assessment of the generalizability of the investment model. *Social Psychology Quarterly, 81-89*.
- Sabatelli, R. M. (1988). Exploring relationship satisfaction: A social exchange perspective on the interdependence between theory, research, and practice. *Family Relations, 217-222*.
- Sacher, J. A., & Fine, M. A. (1996). Predicting relationship status and satisfaction after six months among dating couples. *Journal of Marriage and the Family, 21-32*.

- Sakallı, N., & Curun, F. (2001). Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılara Karşı Tutumlar. *Psikoloji Çalışmaları*, 22, 31-45.
- Sanchez, D. T., Phelan, J. E., Moss-Racusin, C. A., & Good, J. J. (2012). The gender role motivation model of women's sexually submissive behavior and satisfaction in heterosexual couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38(4), 528-539.
- Santos Iglesias, P., Sierra, J. C., Vallejo Medina, P. (2013). Predictors of Sexual Assertiveness: The Role of Sexual Desire, Arousal, Attitudes, and Partner Abuse. *Archives of Sexual Behavior*, 42 (6) 1043-1052.
- Satıcı, B., & Deniz, M. (2018). Cinsiyetin Romantik İlişki Doyumu Üzerindeki Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması. *İlköğretim Online*, 1077-1095.
- Schwarzwald, J., Koslowsky, M., & Izhak-Nir, E. B. (2008). Gender role ideology as a moderator of the relationship between social power tactics and marital satisfaction. *Sex Roles*, 59(9), 657-669.
- Selçuk, K. T., Avcı, D., & Mercan, Y. (2018). Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine maruziyet: flört şiddetine yönelik tutumların ve toplumsal cinsiyet algısının şiddete maruziyet ile ilişkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(3): 302-308.
- Seymour III, J. C. (1998). *Sexual satisfaction in marriage during the childbearing years*. California State University, Long Beach.
- Shotland, R. L., & Hunter, B. A. (1995). Women's token resistant and compliant sexual behaviors related to uncertain sexual intentions and rape. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 226-236.
- Shulman, S., Connolly, J. (2013). The Challenge of Romantic Relationships in Emerging Adulthood: Reconceptualization of the Field. *Emerging Adulthood*, 1 (1) 27-39.

- Sierra, J. C., Arcos-Romero, A. I., Álvarez-Muelas, A., & Cervilla, O. (2021). The impact of intimate partner violence on sexual attitudes, sexual assertiveness, and sexual functioning in men and women. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(2), 594.
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *The Journal of Sex Research*, 39, 190-196.
- Sternberg, R. J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychol Review*, 93(2), 119-135.
- Sugarman, D. B., & Hotaling, G. T. (1989). Dating violence: Prevalence, context, and risk markers. Violence in dating relationships: *Emerging social issues*, 3-32.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2006). *Using multivariate statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Thibaut, J. W., ve Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of groups*. New York: Wiley.
- Toplu Demirtaş, E. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Flört Şiddeti*. Ö. Haskan Avcı (Dü.). İçinde, Ankara: Nobel Yayın Grubu.
- Türk, B., Hamzaoğlu, N., & Yayak, A. (2020). Flört Şiddeti Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 73-81.
- Uğurlu Sakallı, N. (2002). Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk psikoloji dergisi*, 17(49), 47-58.
- Uzel, A. (2015). *Evlilik İlişkisi İçerisinde Çiftler Arasında Cinsel Doyumun, Evlilik Uyumu ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Üstünel, A. Ö. (2020). Eşit, Güvenli, Özgür İlişki: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Flört Şiddeti Önleme Programının Etki Değerlendirmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19-41.

- Vannier, S. A., O'Sullivan, L. F. (2011). Communicating Interest in Sex: Verbal and Nonverbal Initiation of Sexual Activity in Young Adults' Romantic Dating Relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 40 (5) 961-969.
- Winstead, B. A., Derlega, J. V., & Rose, S. (1997). *Gender and close relationships*. Londra: Sage Publications.
- Woerner, J., & Abbey, A. (2017). Positive feelings after casual sex: The role of gender and traditional gender-role beliefs. *The Journal of Sex Research*, 54(6), 717-727.
- Wood, W., Christensen, P. N., Hebl, M. R., & Rothgerber, H. (1997). Conformity to Sex-typed Norms, Affect, and The Self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(3), 523-535.
- World Health Organization (2019). Gender and Health. Retrieved from https://www.who.int/health-topics/gender#tab=tab_1 adresinden edinilmiştir.
- World Health Organization (2022). Violence Against Women. WHO: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> adresinden edinilmiştir.
- Yaycı, L., & Düşmez, İ. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini Tutumları ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 34-62.
- Yoshioka, M. (2000). Substantive Differences in the Assertiveness of Low Income African American, Hispanic, and Caucasian Women. *The Journal of Psychology*, 134 (3) 243-259.
- Zerubavel, N., & Messman-Moore, T. L. (2013). Sexual victimization, fear of sexual powerlessness, and cognitive emotion dysregulation as barriers to sexual assertiveness in college women. *Violence Against Women*, 19(12), 1518–1537.

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 409-420.

EKLER

EK-1: BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Mevcut araştırma, Başkent Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi K. Melis KAYMAK AYPULAT tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, bireylerin cinsel atılma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının romantik ilişki doyumu ile olan ilişkisini incelemektir. Araştırmada kullanılan envanterler cinsellikle ilgili kişisel soruları içerdiğinden katılım sırasında kendinizi rahatsız hissederseniz, sorulara cevap vermeyi dilediğinizde sonlandırabilirsiniz. Araştırmaya daha önce cinsel birliktelik yaşamış kişilerin katılması beklenmektedir. Sizi tanımlayabilecek kişisel bilgileriniz (mail adresiniz de dahil olmak üzere) kayıt altına alınmaz. Sorulara verdiğiniz cevaplar tamamen gizlidir, cevaplar yalnızca araştırmacı tarafından bilimsel bilgi üretmek amacıyla kullanılacaktır. Bu çalışmaya katılmayı onaylıyorsanız, aşağıdaki 'onaylıyorum' kutucuğunu seçiniz. Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederiz. (Çalışma tamamlandığında sonuçlar hakkında bilgi edinmek için adresinden araştırmacıyla iletişime geçebilirsiniz.)

- Çalışmaya gönüllü olarak katılmayı onaylıyorum.

EK-2: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek Diğer

2. Yaşınız:

3. Medeni Durumunuz:

Bekar Evli

4. İlişki Durumunuz (Bekar ise):

İlişkim var İlişkim Yok

5. Lütfen ilişki sürenizi ay olarak belirtiniz: ... (İlişkiniz yok ise yaşadığımız son ilişkinin süresini ay olarak belirtiniz.)

6. Cinsel Yöneliminiz:

Heteroseksüel (Karşı cinse ilgi duyuyorum.)

Homoseksüel (Hemcinslerime ilgi duyuyorum.)

Biseksüel (Birden fazla cinsiyete ilgi duyuyorum.)

Diğer

7. Eğitim Durumunuz:

İlkokul Mezunu Ortaokul Mezunu Lise Mezunu Lisans Mezunu Lisansüstü Mezunu Lisans (Eğitimim devam ediyor.) Lisansüstü (Eğitimim devam ediyor.)

8. Kronik hastalığınız (varsa) (Astım, tansiyon, diyabet vb.)

EK-3: CİNSEL ATILGANLIK ÖLÇEĞİ

Kullanım izinleri nedeniyle ölçeğin yalnızca örnek maddeleri paylaşılmaktadır.

Cinsel Atılganlık Ölçeği

GENELLİKLE CİNSEL İLİŞKİ YAŞADIĞINIZ ya da GEÇMİŞTE DÜZENLİ OLARAK CİNSEL İLİŞKİ YAŞADIĞINIZ KİŞİYİ düşününüz. Soruları bu kişiyi düşünerek yanıtlayınız. Aşağıdakilerden birini daha önce deneyimlememiş olsanız dahi, ‘Böyle bir durumda ne yapardım?’ sorusunu düşünerek cevaplayınız.

- 1- Hiçbir zaman
- 2- Nadiren
- 3- Bazen
- 4- Çoğu Zaman
- 5- Her zaman

Başlatma Alt Ölçeği

- 1) Eğer istiyorsam, partnerimle cinsel ilişkiye başlarım.
- 2) Partnerimin cinsel organlarıma dokunmasını istiyorsam bunu kendisine söylerim.

...

Reddetme Alt Ölçeği

- 2) ® Daha önce “hayır” demiş olsam da eğer partnerim baskı yaparsa pes eder ve onu öperim.
- 3) Partnerim ısrar etse bile, istemediğim durumlarda bana cinsel olarak dokunmasına izin vermem.

Bilgi İletişim Alt Ölçeği

4) Partnerimin daha önce bir hemcinsiyle cinsel ilişki yaşayıp yaşamadığını bilmek istersem bunu ona sorarım.

5) Partnerimin daha önce uyuşturucu kullanan (enjektör yoluyla) biriyle cinsel ilişki yaşayıp yaşamadığını bilmek istersem bunu ona sorarım.

Doğum Kontrolü / Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıkların Önlenmesi Alt Ölçeği

1) ® Ben kullanmak istesem bile, partnerim bundan hoşlanmıyorsa, prezervatif veya lateks bariyeri olmadan cinsel ilişkiye girerim.

5) Eğer istersem, partnerim bundan hoşlanmasa bile prezervatif veya lateks bariyer kullanmakta ısrarcı olurum.

EK-4 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Kullanım izinleri nedeniyle ölçeğin yalnızca örnek maddeleri paylaşılmaktadır.

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşünceyi, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse **“Kesinlikle Katılmıyorum”**

uygun değilse **“Katılmıyorum”**

karar veremiyor iseniz..... **“Kararsızım”**

uygunsa **“Katılıyorum”**

tamamen uygunsa **“Tamamen Katılıyorum”**

Cümlelerin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.**

Tutum Cümleleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Ailenin parasal harcamaları erkeğin kontrolünde olmalıdır.				X	

Katılımınız için teşekkür ederim.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					

EK-5: İLİŞKİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Kullanım izinleri nedeniyle ölçeğin yalnızca örnek maddeleri paylaşılmaktadır.

Lütfen her bir ifadenin size uygunluğunu 7 dereceli ölçek üzerinde değerlendirip ifadenin yanındaki boşluğa uygun sayıyı yazınız.

1)- Sevgiliniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç						Çok iyi
karşılamiyor						karşılıyor

2)- Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?

1	2	3	4	5	6	7
Hiç						Çok
memnun değilim						memnunum

EK-6: ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ

 Patricia Morokoff
Kime: Siz

19.03.2022 Cmt 20:52

 SA scales.doc
30 KB

Dear Melis Kaymak,

Please see the scale attached. Please note that there are several subscales. You may use any or all of these. It is not recommended to calculate a total score as the subscales are not highly enough correlated with each other. Also, please note the reverse scoring for some items. Good luck with your research and please keep me informed.

With kind regards,

Patricia J. Morokoff, PhD

← Re: İlişki Doyumu Ölçeği Kullanım İzni

 Ferzan Curun
Kime: Siz

10.05.2022 Sal 15:44

 master (4).pdf
3 MB

Merhabalar,
Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçek ve ilgili bilgiler ekteki master tezinde mevcut.
İyi dileklerle

Melis Kaymak <
Merhabalar,

Ben Başkent Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Yüksek Lisans öğrencisi K. Melis Kaymak.

Cinsellik, toplumsal cinsiyet ve ilişki doyumu konularını kapsayan yüksek lisans tez çalışmamda İlişki Doyumu Ölçeği'ni kullanmak için sizden izin ricasında bulunmaktayım.

Alan yazına kattığınız bu değerli çalışmanız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Saygılarımla,
K. Melis Kaymak

← Fw: Re: ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ

Simge.Zeyneloglu
Kime: Siz

↩ ↪ → ...
21.05.2022 Cmt 10:51

📄 Ölçek değerlendirme.doc
104 KB

📄 TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLE...
91 KB

📄 201140SİMGE ZEYNELOĞLU...
123 KB

3 ek (318 KB) ☁ Tümünü OneDrive'a kaydet ↓ Tümünü indir

Merhaba ölçeğe ilişkin bilgiler ektedir, iyi çalışmalar dilerim

Prof.Dr.Simge ZEYNELOĞLU

↩ Yanıtla

↪ İlet